

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Nagy Péter ügyvéd, 1126 Budapest, Ugocsa u. 4/b.) által képviselt (képviselet a) I. r., (.....) II. r., (.....) III. r., a , mint az jogutódja (képviselet a) IV. r., (.....) V. r., (.....) VI. r., (.....) VII. r. felpereseknek a Rein és Társai Freshfields Bruckhaus Deringer Iroda (ügyintéző dr. Éless Tamás ügyvéd, 1053 Budapest, Károlyi Mihály u. 12.) által képviselt (.....) I. r., a Burai-Kovács és Partnerei Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Burai-Kovács János ügyvéd, 1062 Budapest, Andrássy út 100.) által képviselt (.....) II. r. és a Sarkadi és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Balogh Ákos ügyvéd, 1023 Budapest, Rómer Flóris u. 55.) által képviselt (.....) III. r. alperesek ellen kártérítés iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2005. május 31-én kelt 30.G.76.485/2000/76. számú ítélete ellen a felperesek és az I. r. alperes által előterjesztett fellebbezés folytán - zárt tárgyaláson - meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének közbenső ítéleti rendelkezését hatályon kívül helyezi;

részítéleti rendelkezését ítéletnek tekinti,

s azt a részvénynévértékcsökkenésből eredő kárigény vonatkozásában - a perköltségre is kiterjedően - részben megváltoztatja, a keresetet e körben az I. r. alperessel szemben is elutasítja;

egyebekben - a konszolidációs kárigény tekintetében - az elsőfokú bíróság ítéleti rendelkezését hatályon kívül helyezi, és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a II. és a III. r. alpereseknek 76.050.000-76.050.000 (hetvenhatmillió-ötvenezer - hetvenhatmillió-ötvenezer) Ft első- és másodfokú együttes részperkölséget.

Kötelezi az I. r. felperest - úgy is, mint a II.-VII. r. felperes jogutódját -, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. r. alperesnek 77.175.000 (hetvenhétmillió-egyszázhetvenötezer) Ft első- és másodfokú együttes részperkölséget.

Az I. r. felperes - úgy is, mint a II. r. felperes jogutódja - személyes illetékmentessége folytán le nem rótt 142.500 (száznegyvenkettőezer-ötszáz) Ft kereseti részilletéket és 225.000 (kettőszázhuszonötezer) Ft fellebbezési részilletéket az állam viseli.

Kötelezi a II. és a III. r. alpereseket, hogy külön felhívásra együttesen fizessenek meg az államnak 450.000 (négy százötvenezer) Ft fellebbezési részilletéket.

A II. r. felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt 450.000 (négy százötvenezer) Ft fellebbezési részilletéket az állam viseli.

A hatályon kívül helyezett rész tekintetében

az I. r. felperes - úgy is, mint a II. r. felperes jogutódja - másodfokú részperkölségét 76.950.000 (hetvenhatmillió-kilencszázötvenezer) Ft-ban, míg a személyes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési részilleték összegét 675.000 (hatszázhetvenötezer) Ft-ban,

az I. r. alperes másodfokú részperkölségét 77.625.000 (hetvenhétmillió-hatszázhuszonötezer) Ft-ban,

a II. és a III. r. alperesek másodfokú részperkölségét 76.950.000 - 76.950.000 (hetvenhatmillió-kilencszázötvenezer - hetvenhatmillió-kilencszázötvenezer) Ft-ban állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az 1988. június 28-án 2.229.500.000 forint alaptőkével alapított, a cégjegyzékbe 1988. július 25-én bejegyzett (a továbbiakban) alaptőkéje 1995. év végére 16.450.390.000 forintra nőtt.

A cégnyilvántartás adatai szerint a III.r . alperes 1994. május 11-től 1997. július 11-ig, az I.r alperes pedig 1997. július 11-től 1998. december 30-ig a választott könyvvizsgálója volt.

A felperesek 2000. december 29-én előterjesztett, a Ptk. 318. § (1) bekezdésére és 339. § (1) bekezdésére alapított keresetükben azt kérték, a bíróság egyetemlegesen kötelezze az alpereseket kártérítés címén az I. r. felperes részére 122.220.612.585 forint, a II. r. felperes részére 18.653.919.245 forint, a III. r. felperes részére 17.101.015.215 forint, a IV. r. felperes részére 8.247.704.085 forint, az V. r. felperes részére 1.349.325.000 forint, a VI. r. felperes részére 3.426.865.710 forint, a VII. r. felperes részére 16.509.992 forint, összesen 171.015.951.832 forint és ennek 1998. december 30. napjától a kifizetésig járó törvényes kamatai valamint a perköltség megfizetésére, arra hivatkozva, kárukat a könyvvizsgálati szabályokat és a nemzetközi szakmai sztenderdeket, valamint a bank prudens működésével összefüggő könyvvizsgálati szabályokat megsértve félrevezető, a valóságot elfedő jelentéseikkel és tájékoztatási kötelezettségük sorozatos elmulasztásával alperesek okozták.

Ügyvédi munkadíjként a pertárgy érték 0,1 %-ára tartottak igényt.

A kereseti előadás szerint az 1988. nyarán alapított 1995. év végén már az ország legnagyobb bankjai közé tartozott. Ugyanakkor erre az időszakra a jellemzően drágán gyűjtött betétek nem kellően jövedelmező kihelyezésével már számos olyan, későbbi veszteséggel fenyegető kockázatot halmozott fel, amelyekre tőkéje, illetve a tevékenységével realizált eredménye a prudens banktevékenységre vonatkozó szabályok szerint nem nyújtott fedezetet. 1995.-ig azonban a bank korlátozásmentes „tisztá” könyvvizsgálói záradékkal ellátott éves beszámolóit még nem utaltak a kockázatok túlzott halmozódására, a pozitív eredmény csökkenésére, illetve a veszteségek növekedésére.

Az 1995. szeptember 14-i megbízási szerződés alapján a III. r. alperes, mint a választott könyvvizsgálója tevékenységébe tartozott a magyar jogszabályok szerinti nem konszolidált és konszolidált éves beszámoló felülvizsgálata és hitelesítése.

A 1995. december 31-i időpontra készült nem konszolidált éves beszámolójára a III.r alperes 1996. február 20-án korlátozásmentes („tisztá”) záradékot adott, amellyel azt tanúsította a részvényesek és más személyek számára, hogy a beszámolóban szereplő adatok és információk szabályszerűek és a valós helyzetet tükrözik. A jelentés függelékét képező külön jelentésben III. r.

alperes azt is rögzítette, a bank szabályszerűen folytatja tevékenységét, a portfólió minősége javult, a szükséges céltartalék megképzése megtörtént és nincsenek olyan aktívák vagy passzívák sem a mérlegben, sem a mérlegen kívül, amelyek a biztonságos működést jelentős mértékben veszélyeztetnék.

1996. júliusában és augusztusában a II. r. alperes az Állami Bankfelügyelet (Bankfelügyelet) megbízásából helyszíni vizsgálatot folytatott a-nél, amelynek során számos komoly, a kockázatok (potenciális veszteségek) valamint a tényleges veszteségek növekedését és az átláthatóság hiányát mutató hiányosságot, negatív jelenséget és tendenciát tárt fel, továbbá a könyvvizsgálattal kapcsolatos kritikus felvetéseket is megfogalmazott.

A II. r. alperes vizsgálati jelentése alapján a Bankfelügyelet 1996. december 12-én meghozott 324/1996. számú határozatában egyebek mellett azt is előírta, hogy a könyvvizsgálója köteles a banknál történt „portfólió-rendezés” során kialakult, a bank által negyedévente minősített és számszerűsített követelésállományt felülvizsgálni és megállapításait a Bankfelügyeletnek megküldeni.

A-tól az 1997. február 27-28-i bankpánik során történt 68.000.000.000 forint összegű betétkivonás, a bankkal szembeni bizalom rendkívüli mértékű megingása következtében a bank vesztesége, tevékenységének kockázata oly mértékben nőtt és vált nyilvánvalóvá, hogy a stabilitás biztosítása, a fizetéseképtelenség elkerülése érdekében a kormány konszolidációs intézkedése vált szükségessé.

Ebben a helyzetben kiemelt jelentősége volt a 1996. december 31-i éves beszámolójának, az abban foglalt adatok valódiságának és hitelességének.

A III. r. alperes ismerte a Bankfelügyelet által elrendelt II. r. alperesi vizsgálat eredményét és az annak alapján meghozott Bankfelügyeleti határozatot, így tudomása volt a portfólió-cseréhez kapcsolódó feladatokról.

Mindezek ellenére III. r. alperes 1997. áprilisában a választott könyvvizsgálóra irányadó jogszabályi rendelkezéseket és a Bankfelügyelet 324/1996. számú határozatában foglaltakat megsértve korlátozásmentes könyvvizsgálói jelentést (záradékot) adott a bank 1996. december 31-i nem konszolidált beszámolójáról, nem tárta fel a portfólió-cserével érintett követelésállomány valóságghű minősítésének és ezen követelésekre nézve a szükséges céltartalék képzés megtörténtének elmulasztását, s nem tett javaslatot a pótlólagos céltartalék képzésére sem.

Az 1997. május 30-i közgyűlésen sem tett olyan figyelemfelhívást vagy korlátozást, amely a meg nem képzett kockázati céltartalék nagy összegére, a valós jövedelmi, vagyoni, pénzügyi helyzet eltitkolására, vagy a szabályok tudatos illetve súlyosan gondatlan megkerülésére utalt volna. Mindezzel hozzájárult a részvényesek, üzletfelek, befektetők megtévesztéséhez.

Előadták továbbá, a 1996. augusztus 23-án megbízta II. r. alperest az 1995. december 31-i konszolidált éves beszámoló nemzetközi számviteli sztenderdekkel (IAS) összhangban történő összeállítására, majd 1997. január 14-én az 1996. évi nem konszolidált, valamint konszolidált éves beszámoló könyvvizsgálatával, és azokra nézve könyvvizsgálói jelentés adásával.

A II. r. alperes az 1996. december 31-i beszámolóra 1997. április 29-én és 1997. május 29-én korlátozott záradékot tartalmazó jelentést adott. A jelentés ugyanakkor

a bankfelügyeleti jelentéshez képest csupán lényegtelen technikai okokat jelölt meg a korlátozás indokaként. A lényeges hibákra nem utalt.

Így nem tartalmazott sem korlátozást, sem figyelemfelhívást a bankkal kiterjedt üzleti kapcsolatban álló holding csoporttal szemben fennálló követelésekkel összefüggő aggályokra és az alárendelt kölcsöntőke kötvények kibocsátásával gyűjtött források szavatoló tőkébe beszámítására sem.

A stabilizálásáról hozott 1040/1997. (IV.29.) illetve 1074/1997. (VII.8.) Kormány határozatok alapján az állam - a bank nagyrésztvényesei által adott viszontgarancia mellett - 11.900.000.000 forint összegben vállalt kezességet, továbbá a veszteség csökkentés és a likviditás javítása érdekében az-vel 10.730.000.000 forint összegű vagyoncserére is sor került.

A 1997. május 30-i közgyűlése a 6/1997. (V.30.) számú határozatával döntött az alaptőke 7.104.000.000 forint összegű, új részvények zártkörű kibocsátásával történő felemeléséről, a „társaság tőkehelyzetének erősítése és a további - részben külföldi szakmai befektetők által történő - tőkebevonás feltételeinek megteremtése érdekében”. A tőkeemelés során más befektetők mellett az 2.500.000.000 forint, az 2.000.000.000 forint, a pedig 200.000.000 forint összegben jegyzett részvényt. A kereset szerint felperesek ezen konszolidációs tőkeemeléssel összefüggésben meghozott döntésüket a bank által elkészített és a könyvvizsgáló által záradékolt éves beszámoló adataira illetve az azokból levont következtetéseikre, arra alapozták, hogy a bankpánik hatásainak elmúltával az elhatározott garanciavállalás és portfólió-csere mellett történő tőkeemelés révén reális lehetőség van a bank nyereségessé tételére és újabb külföldi tulajdonosok bevonását követően tőzsdei bevezetésre.

A 1997. július 11-i közgyűlésén az 1997. évre könyvvizsgálóvá választotta az I. r. alperest. A választás alapján a-vel 1997. július 21-én kötött megbízási szerződésben az I. r. alperes az 1997. december 31-i, a magyar előírások szerinti nem konszolidált és konszolidált éves beszámoló számviteli törvény szerinti vizsgálatát valamint az 1997. december 31-i, az IAS szerinti nem konszolidált és konszolidált éves beszámoló vizsgálatát vállalta a magyar jogszabályok és a nemzetközi könyvvizsgálati sztenderdek (ISA) szerint.

1997. szeptember 2-án az ÁPTF elnöke az 1997. évi első féléves, auditált mérleg és eredménykimutatás bemutatására kötelezte a-t.

Az I. r. alperes a-vel 1997. október 2-án megkötött megbízási szerződésben vállalta az 1997. június 30-i mérleg és eredménykimutatás nemzetközi könyvvizsgálati sztenderdek szerinti könyvvizsgálatát.

I.r. alperes az 1997. június 30-i mérlegről és eredménykimutatásról 1997. december 15-én készített jelentése és az abban foglalt záradék azonban nem felelt meg a jogszabályok és a nemzetközi szabványok előírásainak.

A követelés és portfólió cserében részt vett holding cégekkel szembeni követelésekre tekintettel szükséges 15.300.000.000 forint összegű kockázati céltartalék képzés elmulasztását I. r. alperesnek mint súlyos, a mérleg és eredménykimutatás szabályszerűségét és valódiságát egyaránt jelentősen befolyásoló tételt kellett volna feltárnia jelentésében és ennek alapján megtagadó, elutasító záradékot kellett volna adnia. A szükséges céltartalék megképzése esetén ugyanis a banknak negatív saját tőkét, azaz tőkéje elvesztését és ezzel a rábízott

betétek egyértelmű veszélyeztetését kellett volna kimutatnia mérlegében. Mindezek helyett a portfólió rendezéssel kapcsolatban is „megnyugtató” véleményt képviselt és sajátos korlátozott záradékot adott, amelyben a jogszabályokkal és a szakmai szokványokkal ellentétesen a „korlátozás” alapjaként kivétel nélkül a mérlegzárás határnapja után bekövetkezett, túlnyomó részükben szabályszerűségüket és hatásukat illetően önmagukban is megkérdőjelezhető tételek kedvező hatására utalt. Jelentésében arra a további súlyos mulasztásra, jogszabálysértésre sem hívta fel a figyelmet, hogy nem került sor a bank által kiemelten hitelezett nagy telekommunikációs csoport tagjainak egy ügyfélcsoportkénti minősítésére, aminek következtében sérültek a Hpt. 79. § (2) és (6) bekezdésének a nagykockázat vállalását korlátozó, a limit túllépése esetére pedig a szavatoló tőkéből történő levonást előíró rendelkezései. Az I. r. alperes továbbá az ebből eredő jelentős tőkevesztést sem mutatta ki.

Az I. r. alperes a 1997. december 31-i nem konszolidált éves beszámolójáról készített 1998. április 9-i jelentése és záradék sem volt a jogszabályoknak és az irányadó szakmai előírásoknak megfelelő. Kétségtelen, hogy ekkor már vitatta a bank azon eljárását, hogy a telekommunikációs csoport tagjait nem minősítette egy ügyfélcsoportnak, azonban e szabálytalanság feltárása, értékelése és jelzése érdekében semmiféle további, a jogszabályokban biztosított illetve előírt intézkedést nem tett.

E jelentés figyelemfelhívást is tartalmazott a („garans bank”) részére vállalt postabanki viszontgaranciára, a „garans bank” részvényeire a által a részvénytulajdonosoktól kapott vételi opcióra, egy külföldi bank részére vállalt 100.000.000 ATS összegű bankgaranciára, továbbá a törvényi szabályoktól való eltérésre, a befektetési struktúra összetettségére és a veszteséges működés miatti tőkehiányra nézve. E figyelemfelhívások azonban nem voltak egyértelmű korlátozásként értelmezhetők, már csak azért sem, mert a jelentés korlátozásra csak áttételesen utaló kitétele is csak a beszámoló szabályszerűségére vonatkozott, annak megbízható, valós voltára azonban nem. Az I. r. alperes egyebekben az 1998. április 10-i mérlegelfogadó közgyűlésen elhangzott szóbeli tájékoztatójában sem utalt az ügyfélcsoportkénti minősítés kérdésében közte és a bank között fennálló nézetkülönbségre, sem pedig a záradék korlátozott voltára, illetve a bank valós tőkéjét, a veszteség nagyságát, az éves beszámoló szabályszerűségét, hitelességét megkérdőjelező következtetésekre. A könyvvizsgálói jelentés illetve az abban foglalt záradék a szükséges, a nemzetközi sztenderdek szerinti értékelés és minősítés illetve a beszámolóra gyakorolt hatás megállapítása nélkül nem tette lehetővé a részvényesek illetve a piac más szereplői számára azt, hogy az éves beszámoló hitelességét megkérdőjelezhessék. Az I. r. alperes és a bank között fennálló, a bank által kiemelten hitelezett nagy telekommunikációs csoport tagjainak egy ügyfélcsoportkénti minősítésével kapcsolatos, a beszámoló szabályszerűségét és hitelességét jelentősen érintő nézetkülönbség ugyanakkor az irányadó nemzetközi könyvvizsgálati sztenderd szerint önmagában elutasító záradék kiadását tette volna szükségessé.

A vizsgálat időpontjában továbbá már rendelkezésre álltak e kiemelten hitelezett telekommunikációs csoport anyavállalatára illetve tagvállalataira vonatkozó pénzügyi, gazdasági adatok, amelyek ismeretében I. r. alperesnek a cégcsoporttal

kapcsolatos kockázatokra tekintettel is pótlólagos céltartalék képzést kellett volna javasolnia és ugyanígy kellett volna eljárnia a portfóliócsereben részt vett holdingcsoporttal szembeni követelések, valamint a túlértékelt közvetett befektetések tekintetében is. A szükséges céltartalék képzés elmaradása pedig ugyancsak megtagadó záradék kiadását tette volna indokolttá.

A kormány a 1997. évi auditált éves beszámolójának ismeretében hozta meg a bank stabilizálásában, tőkeemelésében való részvételtől szóló 1046/1998. (IV.8.) számú - utóbb az 1057/1998. (V.6.) számú határozattal módosított - határozatát. A 1998. április 10-i közgyűlése pedig ugyancsak e beszámoló alapján döntött az alaptőke maximum 20.000.000.000 forint összegű felemeléséről új részvények 140 %-os árfolyamon történő zártkörű kibocsátásával. Az alaptőkeemelés tárgyában készült közgyűlési előterjesztés szerint a 140 %-os árfolyamon (ázsíóval) történő részvénykibocsátás során befolyó részvény ellenérték 40 %-a szolgálja a veszteség fedezését (a tartalékolást), a fennmaradó összeg pedig már a bank stabilizálására, privatizálására nyújt lehetőséget. E tőkeemelés során további két befektető mellett az III. r. felperes 20.199.998.000 forint, az II. r. felperes 1.800.008.000 forint, az VI. r. felperes pedig 2.000.000.012 forint összegben jegyzett részvényt.

Az I. r. alperes 1998. május 10-én kelt, az ÁPTF részére készített külön jelentése sem felelt meg a jogszabályi rendelkezéseknek. E jelentés sem kifogásolta a kockázati céltartalék elégtelenségét, s a jelentés továbbra sem hívta fel a figyelmet a bank által kiemelten hitelezett nagy telekommunikációs csoport ügyfélcsoportkénti minősítésének elmaradásával összefüggő kockázatokra, ennek a mérlegre, eredménykimutatásra, gyakorolt hatására, továbbá semmiféle értékelést nem fűz a Hpt. 79. § (2)-(3) bekezdésében foglalt korlátozások jelentős túllépésének megállapításához.

A vezetése a tőkehiány és a folyamatosan növekvő veszteségek miatt, továbbá a portfóliórendezésben részt vett holdingcsoporttal szembeni követelésekre történő nagyszámú céltartalékképzés elkerülése érdekében egy újabb összetett ügyletsorozatot hajtott végre. (un. spanyol csomag). Ennek keretében a bank 37.000.000.000 forintért visszavásárolta a korábban a holdingcsoport által a tőle kapott kölcsönökből megvásárolt üzletrészeket és azokat elcserélte egy spanyol cégcsoport spanyolországi illetve csehországi cégekben lévő 44.523.000.000 forintba felértékelt üzletrészeire illetve ezen keresztül e cégek ingatlanaira. Ezen ügylet eredményeként a bank 7.530.000.000 forint nyereséget számolt el, ugyanakkor az ingatlanok fejlesztésére indítandó projektekhez 41.000.000 USD devizahitelt nyújtott. Az igazgatóság által 1998. június 8-án jóváhagyott ügyletről a felügyelő bizottság az 1998. június 22-i ülésén kapott tájékoztatást, amelyen az I. r. alperest képviselő könyvvizsgáló is részt vett. Az I. r. alperes ezen ügyletek vonatkozásában semmiféle aggályt nem jelzett annak ellenére, hogy az ügyletek illetve számviteli elszámolásuk több okból is magára kellett volna hogy vonja a figyelmét.

1998. június 8-a és augusztus 10-e között a az ÁPTF megbízásából helyszíni felügyeleti vizsgálatot folytatott a-nél. Vizsgálati jelentésében megállapította, a bank 1997. december 31-i éves beszámolója számos lényeges hibát tartalmazott,

amelyek a beszámoló szabályszerűségére és hitelességére egyaránt számottevő hatást gyakoroltak.

E vizsgálati jelentés alapján az ÁPTF 1998. július 31-én meghozott 1426/1988. számú határozatával felügyeleti biztost és helyszíni ellenőröket rendelt ki a-hez arra hivatkozással, a banknál működő számviteli és vezetői információs rendszerek nem teszik lehetővé a felügyelet számára a hitelintézet tényleges pénzügyi helyzetének megítélését.

A 1998. augusztus 7-i rendkívüli közgyűlésén új igazgatóságot választott és elfogadta a I. r. alperes által 1998. július 16-án az ISA szerinti korlátozásra utaló korlátozott (hitelesítő) záradékkal ellátott, 9.740.000.000 forint veszteséget mutató 1997. december 31-i konszolidált éves beszámolót. E könyvvizsgálói jelentés - az 1997. december 31-i nem konszolidált éves beszámolóról készült könyvvizsgálói jelentéshez hasonlóan - csak áttételesen utal a korlátozott záradékra, mert szövegében a feltárt és a záradékban hivatkozott hiányosságokat nem „korlátozás”, hanem „figyelemfelhívás” megjelöléssel említi anélkül, hogy ezen hiányosságok valós kockázatát, a bank konszolidált beszámolójára, tőkéjére, jövedelmére gyakorolt pénzügyi hatását közölné.

A közgyűlésen jelen lévő pénzügyminiszter a pontosan még nem ismert, de feltehetően több tízmilliárdos, valószínűsíthetően a befektetések túlértékeltségéből és a kockázati céltartalék hiányából eredő veszteségről adott tájékoztatást.

Az I. r. alperes képviselőjében pedig lényegében csak megismételte a jelentésben foglaltakat.

A bank új igazgatósága 1998. augusztus 13-án megbízta az I. r. alperest az 1998. július 31-i mérleg és eredménykimutatás könyvvizsgálatával és hitelesítésével.

Az 1998. július 31-i mérleg és eredménykimutatás könyvvizsgálatának megkezdését követően I. r. alperes 1998. szeptember 14-én kelt - a bank vezérigazgatójának is megküldött - levelében a Felügyeletet a bank korábbi vezetése által elkövetett súlyos jogszabálysértésekről tájékoztatta, így a kiemelten hitelezett nagy telekommunikációs csoport ügyfélcsoporttá minősítésének elmaradásáról, ennek hatásairól, valamint a Hpt. egyéb szabályainak megsértéséről és a tőke csökkenéséről.

Erről azonban I. r. alperesnek már az 1997. december 31-i éves beszámolóban is tájékoztatást kellett volna adnia amit elmulasztott. Ugyanakkor e levele sem tartalmaz figyelemfelhívást, információt a telekommunikációs csoport egyes cégeinek egymáshoz való kapcsolatára, sem az elmaradt céltartalék képzésre, a „spanyol csomag” körébe tartozó ügyletekkel kapcsolatos aggályokra, így módon tehát I. r. alpers még ekkor sem tett maradéktalanul eleget a Hpt. 134. § (1) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének, amelyet egyebekben már az 1997. első félévi pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata során is elmulasztott a döntő mértékben már 1997. második félévében is fennállott hibákról.

Az I. r. alperes 1998. október 19-én elutasító záradékot tartalmazó könyvvizsgálói jelentést adott az 1998. július 31-i nem konszolidált beszámolóra. Ebben megállapítja, hogy a jelentésben említett kiemelt tételek miatti valószínűsített további céltartalékképzés szükséglet következtében a bank saját tőkéje negatív összeget mutat, a bank szavatoló tőkéje negatív, a tőkemegfelelési mutató, valamint a minimális tőke, a kockázatvállalások, befektetések, továbbá a céltartalék képzés

nem felelnek meg a Hpt. előírásainak. A kereset szerint ugyanakkor az elutasító záradék indokaként felhozott körülmények döntő részben már 1997. június 30-án illetve 1997. december 31-én is fennálltak, különös tekintettel a kockázati céltartalék képzés elmulasztására. Ezért az I. r. alperesnek lényegében azonos okokból már az általa korábban vizsgált pénzügyi kimutatásokra illetve éves beszámolókra is elutasító záradékot kellett volna adnia, valamint a bank vezető testületeinek tájékoztatása mellett kezdeményeznie kellett volna a közgyűlés összehívását.

Ugyancsak 1998. október 19-én az I. r. alperes a igazgatósága elnökének, vezérigazgatójának és az ÁPTF elnökének küldött levelében a Gt. 44. § (2) bekezdése alapján a negatív saját tőkére, a tőkevesztésre tekintettel kezdeményezte a közgyűlésének összehívását.

Időközben a által végzett helyszíni felügyeleti vizsgálat eredményeire tekintettel a önrevíziót folytatott, s elkészítette az 1997. december 31-i éves beszámoló módosítását. Az I. r. alperes a módosított beszámolóra adott 1998. november 18-i jelentésében visszavonta az éves beszámolóhoz korábban adott jelentését és helyette elutasító záradékot adott arra hivatkozással, hogy a bank ügyvezetése nem írta alá a módosítással kapcsolatos teljességi nyilatkozatot, vélhetően amiatt, mert nem zárható a későbbiek során olyan múltbéli tények felmerülése, amelyek az 1998. előtti időszak esetleges további módosítását teszik szükségessé. A teljességi nyilatkozat hányára alapított elutasító záradék kiadásával az I. r. alperes ismételten elkerülte azt, hogy minden jelentős tétel vonatkozásában érdemi és a jogszabályoknak, szakmai szokványoknak megfelelő könyvvizsgálói jelentést, illetve záradékot adjon. Ebben a jelentésben azonban az I. r. alperes is elfogadja a bank új ügyvezetésének azon véleményét, hogy az 1997. december 31-i mérlegben 15,4 milliárd forint céltartalékot kell képezni, azzal indokolva álláspontját, hogy a bank korábbi ügyvezetése a teljességi nyilatkozatában foglaltak ellenére nem bocsátotta rendelkezésére az összes lényeges információt, mert a bankfelügyeleti vizsgálat során 1998. augusztusában a (garans bank) garancia vállalásához kapcsolódóan a már ismert vételi opciós szerződéseken felül eladási opciós szerződések is előkerültek, amelyek alapvetően kérdőjelezik meg a garancia elfogadhatóságát. Ugyanakkor az I. r. alperestől az adott helyzetben és körülmények között elvárható lett volna, hogy az 1997. december 31-i éves beszámoló könyvvizsgálatakor megfelelő vizsgálati módszereket alkalmazva rákérdezzen az 1997. december 31-i főkönyvi kivonatban a függő kötelezettségek között kimutatott, a bank terhére kötött eladási opciókra. A kellően gondos eljárás esetén a által adott garancia megfelelő értékeléséhez szükséges információk maradéktalanul az I. r. alperes rendelkezésére álltak volna, azért alaptalanul hivatkozik e körben a lényeges információk hiányára.

A kormány az 1155/1998. (XII.9.) számú határozatával döntött a konszolidációjáról, annak eszközrendszeréről, a konszolidációhoz szükséges forrásokat pedig az 1998. évi költségvetési törvény biztosította.

A konszolidáció végrehajtásaként a 1998. december 30-i közgyűlése - az 1998. szeptember 30-i adatok alapján az év hátra lévő részére összesen 135.413.000.000 forintba becsült mérleg szerinti veszteségre és az ebből erdő mínusz 112.000.000.000 forint saját tőkére tekintettel - az 53/1998. (XII.30.) számú

határozatával a társaság alaptőkéjét 42.125.260.000 forintról 21.062.630 forintra, a 10.000 forint névértékű részvények névértékét 5 forintra leszállította.

Ezt követően pedig a közgyűlés a felszámolás elkerülése - azaz a kár csökkentése és elhárítása érdekében - az 57/1998. (XII.31.) számú határozatával döntött az alaptőke 20.021.062.630 forintra történő felemeléséről 2.000.000 darab 10.000 forint névértékű névre szóló törzsrészvény 760 %-os árfolyamon zártkörűen történő forgalomba hozatalával. A közgyűlés az alaptőkeemelés során kibocsátásra kerülő új részvényekből 263.157 darab átvételére az-t, 1.736.843 darab átvételére pedig a képviselőjében a jogosította fel az előzetes szándéknyilatkozataik alapján. Az alaptőkeemeléssel összefüggésben az 20.000.000 forint pénzbefizetést, a pedig 132.000.000.000 forint értékű állampapír apportot teljesített.

Kitért a kereset a konszolidáció keretében létrejött további portfólió tisztító szerződésekre, jogügyletekre, így egyebek mellett arra, hogy a 1998. december 31-én 154.000.000.000 forint könyv szerinti értékű követelést értékesített 41.504.399.450 forintért a-nek, további 11.000.000 forint nettó értékű eszközt pedig a -nek értékesített, és utalt arra is, hogy a-mal kötött konszolidációs megállapodás alapján a 1999-ben - a konszolidáció során megképzett céltartalékból felszabaduló összegből - 1.000.000.000 forintot fizetett vissza a központi költségvetésbe.

Összegzésükben a felperesek a jogellenesség körében a Ptk. 318. § és 339. §-on túl a III. r. alperessel szemben a Gt. 41. §-a (2) bekezdésében, az Sztv. 73. §-a (2) bekezdésében és 74. §-a (1) bekezdésében a 46/1992. (III.13.) Korm. rendelet 1. §-a (1) és (2) bekezdésében foglaltak megsértésére hivatkoztak, kiemelve, elmulasztotta kellően megvizsgálni és értékelni a bank hitelminősítését és azt, megképezte-e a minősítés alapján szükséges kockázati céltartalékot, nem tett eleget a bankfelügyeleti és a társaság felügyelő bizottságával szembeni tájékoztatási és a közgyűlés összehívási kötelezettségének is.

A II. r. alperessel szemben felperesek azt emelték ki, szerződésszegő módon járt el a bank az 1996. évi nem konszolidált éves beszámolója könyvvizsgálata során, megsértette a 700, 1004, 1006 és 1007 témaszámú ISA előírásokat. Nem szerzett elfogadható szintű bizonyosságot a veszteség fedezetére képzett céltartalék megfelelő voltáról, nem állapította meg a megfelelő céltartalék összegét.

I. r. alperessel szemben pedig azt adták még elő, a Gt. 41. §-a (2) bekezdésében, az Sztv. 73. §-a (2) bekezdésében és a 74. §-a (1) bekezdésében, a 46/1992. (III.13.) Korm. rendelet 1. §-a (1) és (2) bekezdéseiben, majd a Ktv. 12. §-a (1) bekezdésében foglaltakat megsértve az 1997. június 30-i mérleg és eredménykimutatás, valamint az 1997. december 31-i nem konszolidált és konszolidált éves beszámolók, illetve az 1997. december 31-i éves beszámoló önrevíziójának könyvvizsgálata, továbbá a folyamatos könyvvizsgálat során elmulasztotta kellően megvizsgálni és értékelni a prudens működés szabályainak betartását. Elmulasztotta a Bankfelügyelettel és a bank szerveivel, (felügyelő bizottság, közgyűlés) szembeni tájékoztatási kötelezettségét. A beszámolók a

súlyos hibákat megfelelő részletességgel nem tárták fel. Utaltak arra is, a teljességi nyilatkozat sem zárja ki e vonatkozásban a könyvvizsgáló felelősségét.

A felróhatóság körében felperesek rámutattak, alperesek nem tanúsították az általában elvárható legnagyobb gondosságot, körültekintést. Nem éltek a rendelkezésükre álló lehetőségükkel, nem alkalmaztak megfelelő szakmai módszereket eljárásokat, amelyekkel feltárhatták volna a valós helyzetet, nem tettek meg minden lépést a bank akkori vezetésétől eltérő véleményük független és érthető kinyilvánítására.

Az okozatiságra nézve felperesek arra hivatkoztak, a felperesek az alperesek által záradékolt éves beszámolók adatiban bízva, azokat hitelesnek és valósnak elfogadva, abban a téves feltevésben szereztek részvényeket a-ben, illetve döntöttek a már meglévő részvényeik megtartásáról, hogy a bank privatizációja, a részvények tőzsdei bevezetése reálisan megvalósítható, a bank csupán kisebb veszteségeket szenvedett el. Az I. r. felperes továbbá az alperesek megtévesztő hitelesítő záradékaival ellátott éves beszámolók adatai alapján hozta meg a bank első és második konszolidációs tőkeemelésről szóló döntéseit, amelyekből szükségszerűen következett a konszolidáció továbbvitele, befejezése. Az alperesek magatartásukkal, mulasztásukkal hozzájárultak a bank iránti bizalom fenntartásához, a veszteségek folyamatos halmozódásához és ezen keresztül a részvényesek, illetve az állam kárának növekedéséhez is.

Végül a felperesek előadták azt is, az őket az alaptőke leszállítása következtében a részvények névértékének 5 forintra csökkenése miatt, illetve a konszolidációval összefüggésben ért kárt az alperesek közösen, egymás tevékenységéről tudva és egymás tevékenységéhez kapcsolódva okozták, ezért azt egyetemlegesen tartoznak megtéríteni.

Az egyes felpereseket ért kár összegét a kereset mellékletét képező táblázatban jelölték meg, feltüntetve az 1998. december 30-án tulajdonukban lévő részvénytőke mennyiséget (db számot), s annak alaptőke leszállítás előtti névértékét, s ugyanezen részvénytőke mennyiség 1998. december 30-i alaptőke leszállítás utáni névértékét az 5 forintos névérték figyelembe vételével, a különbséget kimutatva kárként (veszteségként), továbbá az 1998. december 30-i alaptőkeemelés során az abban részt vett I. és II. r. felperesek által átvett részvények névértéke és a 760 %-os kibocsátási értéke (kibocsátási ára) különbségét kimutatva kárként (veszteségként), a fentebb - a petitumban - már írt összegekkel azonosan.

Egyidejűleg kár összegének megállapítására felperesek szakértő kirendelését indítványozták, a kár kiemelkedően nagy összegére, valamint a kár egyes elemei közötti összetett kapcsolatra, továbbá arra tekintettel, „hogy a kár egyes konszolidációs összetevőinek végleges összege esetenként különböző - még le nem zárt - gazdasági/üzleti folyamatok és elszámolások függvénye”.

Az alperesek ellenkérelmükben elsődlegesen a per megszüntetését kérték, a kereset időelőttiségére hivatkoztak, állítva abból kétséget kizáróan megállapítható, hogy az érvényesített igény egyes elemei a jövőben lejáró követelésnek tekintendők.

Az I. r. alperes továbbá a Pp. 152. § (1) bekezdésének alkalmazásával a per tárgyalásának felfüggesztését is indítványozta a egyes tisztségviselői ellen számviteli fegyelem megsértése és gazdasági társaság vezető tisztségviselője visszaélésének bűncselekménye miatt folyamatban lévő büntető eljárás jogerős befejezéséig.

Alperesek érdemi ellenkérelme egyezően a kereset elutasítására, irányult. A kereset jogalapját, összecszerűségét is vitatták. Előadták, az 1997. évi CXIV. törvény (Gt.) 51. § (5) bekezdésében foglalt a Ptk. rendelkezéseihez képest lex speciálisnak minősülő szabályára figyelemmel a felperesek részvényesekként a saját nevükben nem jogosultak kártérítési igény érvényesíteni a társaság könyvvizsgálójával szemben. Arra is hivatkoztak, köztük és a felperesek között nem jött létre szerződéses jogviszony, ezért a felperesek nem jogosultak arra, hogy szerződésszegésre alapítva velük szemben a Ptk. 318. (1) bekezdése alapján kártérítési igényt érvényesítsenek. Állították, a kereset szerinti alperesi magatartások következtében kizárólag a-t érhetette közvetlenül kár, míg a felperesek részvényesi és konszolidálói minőségükben egyaránt csak közvetetten károsodhattak, felperesek tehát a saját nevükben és a saját részükre olyan kár megtérítését igénylik, amelyre nézve nem rendelkeznek keresetösségi joggal.

Utaltak arra is, a-vel szembeni helytállási, kártérítési felelősségüket a felperesek javára történő esetleges perbeli marasztalásuk sem érintené, ami felveti annak veszélyét, hogy alperesek kétszeresen tartoznának helytállni. Ez a körülmény pedig szintén azt támasztja alá, hogy az alperesekkel szembeni kártérítési igény érvényesítésére a felperesek nem jogosultak. Arra is hivatkoztak, a konszolidáció jogszabályi rendelkezéseken (kötségvetési törvény), valamint a kormány határozatain keresztül, azaz közjogi, közhatalmi aktusokkal valósult meg. Az állam a konszolidáció során nem piaci szereplőként, nem piaci- gazdasági megfontolások alapján, hanem közhatalomként döntött abból a célból, hogy elkerülje a és ezen keresztül a bankrendszer egészébe vetett bizalom megingását. A konszolidációs intézkedések közjogi, közhatalmi jellegéből, a konszolidációban részt vevő jogalanyok mellérendeltségének, egyenjogúságának hiányából pedig az következik, hogy e jogviszonyok a Ptk. 1. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel kívül esnek a polgári jog területén, a közhatalmi, közjogi aktusokból eredő kár polgári jogi kártérítési igényként nem érvényesíthető.

Állították, a kereset a Ptk. 339. §-ában meghatározott feltételek hiányára tekintettel is megalapozatlan.

A jogellenesség körében azt hangsúlyozták, felperesek mint a-vel kötött szerződésekben nem részes harmadik személyek a szerződéses rendelkezésekre semmiféle követelést nem alapíthatnak. Ugyanakkor kiemelték, könyvvizsgálói tevékenységük során a-vel kötött szerződésekben és a könyvvizsgálói tevékenységre irányadó jogszabályokban foglaltaknak maradéktalanul eleget tettek, a könyvvizsgálat, az elkészített könyvvizsgálói jelentések és záradékok megfeleltek a jogszabályi rendelkezéseknek.

Az I. és II. r. alperesek utaltak arra is, velük szemben felperesek nem hivatkozhatnak a nemzetközi könyvvizsgálati sztenderdek (ISA) előírásaira, ugyanis e sztenderdek alkalmazását a hazai jogszabályok nem tették kötelezővé, alkalmazásukra kizárólag a-vel kötött szerződés alapján került sor.

II. r. alperes hangsúlyozta azt is, nem választott könyvvizsgálóként, hanem eseti megbízási szerződés alapján, speciális céllal végzett könyvvizsgálatot a-nél, az általa végzett könyvvizsgálat eredményét rögzítő jelentés felhasználása célhoz kötött volt, az abban foglaltakra a megbízón kívül más személyek semmiféle igényt nem alapíthatnak. A Felügyelet megbízásából készített vizsgálati jelentése és a-vel kötött megbízási szerződés alapján készített IAS szerinti jelentése eltérő célból, eltérő követelményrendszer alapján készült, ugyanakkor mindkettő maradéktalanul megfelelt a rá irányadó rendelkezéseknek. A helyzetét a felügyeleti vizsgálati jelentésben részletesen feltárta, a szükséges intézkedések esetleges elmaradása nem róható terhére.

Az I. r. alperes továbbá állította, az általa auditált éves beszámolókról nem bocsátott ki „tisztá” záradékot, a feltárt kockázatok tekintetében pedig maradéktalanul eleget tett a Felügyelet irányában fennálló tájékoztatási kötelezettségének.

A III. r. alperes előadta azt is, a 324/1996. számú bankfelügyeleti határozatot a nem adta át részére és a vizsgálati jelentésről sem kapott tájékoztatást. A határozat egyebekben rá nézve nem, csak a-re írt elő kötelezettségeket. Ugyanakkor a határozatról illetve a felügyeleti vizsgálat eredményéről tudomással rendelkezett, könyvvizsgálói tevékenysége során a vizsgálat eredményét figyelembe vette, amit egyebek mellett az is igazol, hogy az 1996. évi mérlegben a céltartalék az előző évi háromszorosára emelkedett. A portfólió rendezéssel kapcsolatos követeléseknek a Felügyelet határozatában előírt negyedéves értékelését nem ő végezte. Utalt a Felügyelet elnökének 1996. december 12-én kelt levelére, amelyben e feladat ellátására egy „megfelelő felelősségbiztosítással rendelkező” nemzetközi könyvvizsgáló vállalkozás felkérését ajánlotta a-nek.

Alperesek kifogásolták azt is, hogy a keresetből sem a kár mibenléte, sem bekövetkeztének időpontja, sem összecszerűsége nem állapítható meg egyértelműen.

Vitatták, hogy akár az alaptőke leszállítása során a részvények névértékének csökkenése, akár az alaptőkeemelés során teljesített vagyoni hozzájárulás polgári jogi értelemben a felperesek kárának minősülne. Hangsúlyozták, az állam mint közhatalom szabad elhatározásából juttatott tőkét a-nek, anélkül, hogy a bank betéteseivel szemben bármiféle helytállási, kártérítési kötelezettség terhelte volna. A felperesek tulajdonában lévő részvények továbbá az alaptőke leszállítását követően is megtestesítették a hozzájuk fűződő részvényesi jogokat, a névérték csökkenésből eredő számviteli veszteség polgári jogi értelemben, a részvények árfolyamveszteséggel történt étékesítése hiányában nem kár. A tőkeemelés során teljesített vagyoni hozzájárulás pedig egyrészt növelte a vagyonát, másrészt annak ellenében, annak ellenértékeként a felperesek részvényt szereztek.

A per során utaltak alperesek arra is, bár a felperesek úgy nyilatkoztak, a vesztesége és ezzel a tőkeemeléshez, konszolidációhoz (a károk fedezéséhez és a további fenyegető károk elhárításához) szükséges összeg lényegesen kisebb lehetett volna, amennyiben alperesek kötelezettségeiket az adott helyzetben általában elvárható módon végzik, ugyanakkor a kereset ezen „lényegesen kisebb” összegre nézve semmiféle további előadást, számítást, indokolást nem tartalmaz.

Állították, felperesek kártérítési igényének elméleti maximuma a kár bekövetkeztékori saját tőkéjének a felperesi részvényekre eső hányada lehet.

Hivatkoztak alperesek arra is, a kereset a felperesek állítólagos kára és az alperesek állítólagos jogellenes magatartása közötti okozati összefüggés hiányában is megalapozatlan, felperesek semmiféle bizonyítékot nem terjesztettek elő arra nézve, hogy az előadásuk szerinti veszteségeiket, káraikat eredményező döntések meghozatalára az alperesek által készített könyvvizsgálói jelentések, záradékok alapján került sor. A per anyagává tett kormányelőterjesztések, jelentések pedig éppen az állítólagos kár és az alperesek állítólagos szabálytalan könyvvizsgálói tevékenysége közötti okozati összefüggés hiányát igazolják. Így a pénzügyminiszter 1997. április 2-án kelt, a helyzetéről, a szükségesnek ítélt kormányzati lépésekről szóló előterjesztése is azt mutatja, az 1997. évi konszolidációs döntés meghozatala előtt a kormány már ismerte a-nél 1996. nyarán végzett bankfelügyeleti helyszini vizsgálat eredményét, annak alapján teljes körűen tisztában voltak a helyzetével és az állami beavatkozás szükségességét felismerve döntött a-nek történő tőkejuttatásról. E döntés az I. r. alperes könyvvizsgálói megbízatásának létrejötté valamint a II. r. alperesnek a 1996. december 31-i, a nemzetközi számviteli szabványok szerinti beszámolójára vonatkozó jelentése előtt megszületett, ami kizárja, hogy arra akár az I. r., akár a II. r. alperesek könyvvizsgálói jelentése bármiféle hatással lehetett volna.

A helyzetének részleges rendezéséről készült 1998. március 25-i keltű pénzügyminiszteri előterjesztésből, a pénzügyminiszter 1998. április 2-i tájékoztatójából és az 1998. április 8-án meghozott kormányhatározatból pedig egyértelműen az következik, hogy a 1997. december 31-i, az I. r. alperes által 1998. április 9-én auditált éves beszámolója és a kormány döntése között semmiféle okozati összefüggés nem lehetett. A döntés valós indoka a közbizalom további csökkenésének és egy újabb bankpániknak az elkerülése volt, a tőkejuttatás összegét pedig nem a auditált beszámolóinak adatai, hanem a rendelkezésre álló pénzeszközök határozták meg. A kár és az alperesek állítólagos jogellenes magatartása közötti okozati összefüggés hiánya önmagában megalapozza a kereset elutasítását.

Alperesek továbbá a közös károkozás tényét, és erre tekintettel egyetemleges marasztalásuk jogszabályi feltételének fennálltát is vitatták. Hangsúlyozták, könyvvizsgálói tevékenységüket egymástól függetlenül, önálló felelősségükből fakadó önállósággal végezték, tevékenységeik között nem állt fenn olyan szerves, okozati egység, amely az együttes károkozás megállapításához alapul szolgálhatna.

Felperesek fenntartották kereseti előadásaikat. Vitatták a per megszüntetésére illetve a tárgyalás felfüggesztésére irányuló alperesi ellenkérelmek megalapozottságát. A kereset időelőtti ségére nézve előadták, a kár a kereseti előadásnak megfelelően bekövetkezett, így a Ptk. 360. § (1) bekezdésére figyelemmel a kártérítés esedékessé vált. Az a körülmény pedig, hogy a kereset benyújtásakor az I. r. felperest ért kár megtérülésének mértéke teljes körűen, minden kétséget kizáróan még nem volt megállapítható, a követelést nem teszi időelőttivé.

A per tárgyalásának felfüggesztésére nézve úgy vélekedtek, a büntető eljárás a jelen pernek nem előkérdése.

Kétségbe vonták azt is, a társasági jog rendelkezései kizárnák, hogy a részvényes a Ptk. 339. § (1) bekezdésére alapítva közvetlenül érvényesítsen kártérítési igényt a társaság könyvvizsgálójával szemben. Utaltak a Gt. 9. § (2) bekezdésére amely a társaság és a tagok Gt. által nem szabályozott vagyoni és személyi viszonyaira kifejezetten a Ptk. rendelkezéseinek alkalmazását írja elő.

Kiemelték, keresetüknek nem a által, hanem az általuk elszenvedett azon kár az alapja, amely annak következtében állt elő, hogy az I-III. r. alperesek jogsértő, szerződésszegő könyvvizsgálói jelentései (záradékai) megtévesztőek voltak.

Állították azt is, a egyebekben sem jogi, sem közgazdasági értelemben nem szenvedett kárt, tekintettel arra, hogy kárát a felperesek mint részvényesek illetve a konszolidáció eredményeként részvényesi pozícióba került személyek a konszolidáció keretében megtérítették, ily módon a kár a helyett ténylegesen a felpereseket érte.

Utaltak arra is, az I. r. és a II. r. felperesek kárigényének számottevő hányada nem is részvényesi mivoltukból, hanem a konszolidációban betöltött szerepükből ered. Arra is hivatkoztak, az állami közjogi aktusok csupán felhatalmazást adtak a felperesek egy részének a polgári jogi, társasági jogi kötelezettség vállalására, azonban sem a tőkeemelés, sem a tőke leszállítás nem közjogi aktussal, hanem a Gt. rendelkezései szerint a közgyűlésének határozataival és az azokhoz kapcsolódó polgári jogi jogügyletekkel valósult meg.

Hangsúlyozták, felperesek az alperesek által készített könyvvizsgálói jelentések alapján hozták meg befektetői döntéseiket.

Az elsőfokú bíróság több tárgyalást tartott, széles körű bizonyítást folytatott. Tanúként hallgatta megot, aki I. r. alperes nevében a-nél a könyvvizsgálatot végezte és a helyzetértékelésével kapcsolatos pénzügyminiszteri, kormányzati anyagokat, előterjesztéseket, határozatokat szerzett be.

..... egyebek mellett úgy nyilatkozott, a perbeli időszakban a számviteli törvény csak a tiszta záradék szövegét adta meg, a Magyarországon akkor még nem alkalmazott nemzetközi sztenderdek szerint a záradék akkor korlátozó, ha abban a „kivéve” szó szerepel. Az 1997. december 31-i éves beszámolójáról készült 1998. április 9-i jelentés korlátozott záradékot tartalmazott, figyelemmel arra is, hogy a jelentésben a „kivéve” kifejezés szerepel, a záradék kifejezetten fenyegetettségre is utal. Erre nézve a közgyűlésen szóbeli tájékoztatás is elhangzott. A szerződési nyilvántartásában az eladási opciós szerződések nem szerepeltek. Az 1997. évi éves beszámolóról adott jelentés és záradék azért került visszavonásra, mert a által 1998. augusztusában végzett vizsgálat megállapította, hogy a mintegy húsz eladási opciós szerződést nem mutatott meg a könyvvizsgálónak, amely szerződésekből a banknak több mint 15.000.000.000 forint összegű céltartalékképzési kötelezettsége keletkezett.

A helyzetéről, a szükségesnek ítélt kormányzati lépésekről szóló 1997. április 2-i pénzügyminiszteri előterjesztés összefoglalóan ismertette a-nél 1996.

július-augusztusában a Bankfelügyelet megbízásából a II. r. alperes által végzett átfogó helyszíni vizsgálat során feltárt problémákat. Bemutatta az 1997. februári „bankpánik” összességében közel 68.000.000.000 forint összegű forráskivonást eredményező következményét. Egyebek mellett rögzítette, a „bank megváltozott likviditási helyzete csak lassan áll helyre, mérlegfőösszegének csökkenése az év közepén csak részben kompenzálható, ez a várható jelentős veszteségen keresztül a saját tőkére igen negatív hatással lesz”, a kialakult helyzet az 1996. és 1997. évekre nézve a bank működését és a betétesek pénzét veszélyeztető tőkevesztést vetít előre, „a jelenlegi tulajdonosai befektetett tőkéjük egy részét már elvesztették és annak teljes elvesztése beavatkozás nélkül rövid távon bekövetkezhet”. A dokumentumban „elvi követelményként” került meghatározásra az, hogy a szavatoló tőkéje ne nagyon maradjon el a törvényben meghatározott szinttől, mert ellenkező esetben a betétesek pénze kerül veszélybe. A javaslat szerint elvileg a legtisztább megoldás a mélyre ható 20.000.000.000-25.000.000.000 forintos tőke rendezés volna.

Az 1998. március 25-én kelt pénzügyminiszteri előterjesztés megállapította, a 1997. évi mérlege a mintegy 20.000.000.000 forintnyi állami közreműködés mellett is súlyos, 12.000.000.000 forintos veszteséget mutat, a társaság az általános tartalék felhasználása után jegyzett tőkéje 34 %-át elvesztette, tőke megfelelési mutatója a törvényben előírt 8 %-kal szemben 7 % alatt van, a veszteség képződése ebben az évben is folytatódik és a várakozásokkal ellentétben a stratégiai befektető bevonása sem vezetett eredményre. A bank mindenképpen jelentős tőkeinjekcióra szorul, amire sem a jelenlegi, sem új befektetők nem vállalkoznak. Ezért az államnak a magyar bankrendszerben komoly szerepet betöltött esetében be kell avatkoznia annak érdekében, hogy a bank helyzete ne inogjon meg, ne alakuljon ki újabb betétes roham. Az előterjesztés a tőke pozíció megerősítésének egyik lehetséges módszereként az alaptőke 24.000.000.000 forinttal, ázsíóval, 140 %-os árfolyamon történő megemelését jelölte meg. Az előterjesztés arra is rámutatott, szembe kell nézni azzal, hogy a jelenlegi tőkeemelés csak a rendezés kezdeti lépés, a mostani intervenció célja a stratégiai befektető bevonásának elősegítése. Ugyanakkor a bank jelenlegi súlyos vesztesége jelzi, hogy nem zárható ki a stratégiai befektető bevonása újabb állami garanciák nyújtását teheti szükségessé.

Felperesek 2003. november 11-i beadványukban bejelentették, hogy a részvények eladása, illetve „egyes engedményezett követelések behajtása” eredményeként a kár egy részében megtérült. Úgy nyilatkoztak, az ezzel kapcsolatos keresetpontosítást és bizonyítási indítványt a „számítások elkészülte” után nyújtják be.

Felperesek azonban e vonatkozásban további beadványt felhívás ellenére sem terjesztettek elő. Az utolsó, 2005. május 31-i tárgyaláson a felperesek képviselője II-VII. r. felperesek perből történő elbocsátását kérte a követelések I. r. felperesre engedményezése folytán. Egyidejűleg a kereset jogalapjára, annak fennálltára nézve perbeli nyilatkozataikat fenntartva közbenső ítélet hozatalát kérte.

II-III. r. alperesek nem járultak hozzá a felperesek perből történő elbocsátásához, az I. r. alperes hozzájáruló nyilatkozatot tett.

Az elsőfokú bíróság a 2005. május 31-i tárgyaláson hozott végzésével I. r. alperessel szemben II-VII. r. felpereseket elbocsátotta a perből.

Ugyancsak 2005. május 31-i tárgyaláson kihirdetett 30.G.76.485/2000/76. számú közbenső és részítéletével az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felpereseket ért kárért I. r. alperes és I. r. felperes egymás között 1/2-1/2 arányban felelősek,, ezt meghaladóan a keresetet elutasította és felpereseket II. és III. r. alperesek részére egyetemlegesen 400.000.000-400.000.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte.

Az ítélete indokolásában az elsőfokú bíróság egyebek mellett tényként rögzítette a következőket.

III. r. alperes a 1995. éves beszámolójára 1996. február 20-án kotlátozásmentes záradékot adott.

A II. r. alperes a Bankfelügyeletnek 1996. augusztusában megküldött szakvéleménye (jelentése) tartalmazza, hogy a értékelési politikáját - követelésállomány, adós pénzügyi helyzetének rendszeres ellenőrzése, minősítése - konzervatívabb alapokra kell helyezni. A a II. r. alperes jelentésében foglaltakat tudomásul vette.

A Bankfelügyelet a szakvélemény alapján az 1996. december 12-én meghozott 324/1996. számú határozatával előírta a-nek a jelentésben foglalt hiányok megszüntetése érdekében szükséges intézkedések megtételét, az eszközállomány, céltartalék állomány összhangjának megteremtését.

A Pénzügyminisztérium a helyzetéről a kormány részére 1997. április 2-án előterjesztést készített, amely ismertette a II. r. alperes szakvéleményében foglaltakat, továbbá tartalmazta, hogy az 1997. februári „bankpánik” következményét és azt is, az 1996. évi eredmény a korábban vártnál is kedvezőtlenebb lesz, elvi követelmény ezért, hogy a bank szavatoló tőkéje ne maradjon el a meghatározott szinttől, mert ellenkező esetben a betétesek pénze veszélybe kerül.

I. r. alperest a 1997. május 30-i közgyűlése megválasztotta a társaság könyvvizsgálójává.

A Bankfelügyelet 1997. november 26-án kelt levelében azt közölte a-vel, hogy a határozatában foglalt kötelezettségének nem tett eleget, s felhívta az 1997. június 30-i féléves mérlegre vonatkozó audit jelentés 1997. december 1-jéig történő megküldésére. E levél tartalmáról az I. r. alperes is tudomást szerzett.

I. r. alperes a jelentést 1997. december 15-én készítette el, megállapítva, hogy a mérleg szerinti eredmény 311.988.847.000 forint, a veszteség 3.489.888.000 forint. A jelentés továbbá néhány 1997. június 30-át követő ügylet értékelésére is kitér, alapvetően negatív megállapítások nélkül.

A 1997. december 31-i nem konszolidált mérlegére vonatkozó könyvvizsgálói jelentését I. r. alperes 1998. április 9-én készítette el. Eszerint az adózott eredmény 12.015.274.000 forint veszteség az általános tartalék felhasználásával, a mérleg szerinti eredmény 8.592.373.000 forint veszteség. A jelentés második oldala I. r. alperes véleményének korlátozása nélkül figyelemfelhívásokat tartalmazott egyebek közt arra, a bank nem képzett céltartalékot egyes vállalati hitelekre, arra, hogy a által nyújtott hitelek fedezeteként a opciós jogot szerzett a garans bank részvényeinek nagy része felett, s az egymással összefüggő ügyletekben rejlő kockázatra, a kiegészítő mellékletben továbbá I. r. alperes számszerűsítette a Hpt. hitelkihelyezési és befektetési kockázatokra vonatkozó előírásaitól való eltérés összegét is. Rögzíti az ítélet e helyütt azt is, a jelentés kitér arra, a valós vagyoni, pénzügyi helyzetéről teljes körű valós képet csak a konszolidált mérleg adhat, valamint hogy tartalmazza a jelentés azt is, a nem konszolidált beszámoló a bank tevékenysége folytatásának elvére készült.

A 1998. április 10-i évi rendes közgyűlésén I. r. alperes képviselője ismertette a jelentésben foglaltakat, így a nem konszolidált mérleg valós, megbízható voltára tett megállapítást, hozzáfűzve, hogy a könyvvizsgáló „hivatalból pesszimista álláspontból vizsgálja a könyvet”, ugyanakkor voltak egymással összefüggő nehezen átlátható tranzakciók, amelyek pozitív hatása remélhető, de fennáll egy járulékos rizikó mindenféleképpen, amelyre fel kell hívni a figyelmet. A közgyűlés a mérleget és jelentést elfogadta.

Tényként veszi számba még az ítélet a következőket is.

A 1998. augusztus 7-i rendkívüli közgyűlésén I. r. alperes képviselője ismertette az 1997. december 31-i konszolidált mérleget, illetve az arról készült

1998. július 16-i jelentést, azzal, hogy felhívta a figyelmet az 1998. április 10-i közgyűlésen elhangzottakra is. Úgy nyilatkozott, a mérleg - a már jelzett tételek beszámolóra gyakorolt hatását kivéve - a vagyoni pénzügyi helyzetéről megbízható valós képet ad. A közgyűlés a mérleget és jelentést elfogadta. A közgyűlésen jelen lévő Pénzügyminiszter kijelentette, az állam és a kormány nem engedheti meg, hogy a bank körül bármilyen bizonytalanság kialakuljon, vagy fennálljon, ezért kénytelen minden szükséges lépést megtenni a bank stabilizálása érdekében.

Kitért az ítélet a 1998. augusztusában készült szakvéleményében foglaltakra is egyebek mellett kiemelve, a jelentés tartalmazza, a vizsgált időszak alatt a jelentős portfólió cserét hajtott végre, amelynek következtében társaságok kerültek a vagyónába, amelyek nyilvántartási értéke a mérlegükbe apportált 7 db spanyolországi és egy db csehországi ingatlan értékbecslésén alapul, amely ingatlanok jelzálogjoggal terheltek, illetve amely ingatlanok értékbecslése téves volt, valamint, hogy kérdéses lehet egy a közvetett tulajdonába került társaság részére 41 millió USD összegű hitelnyújtás eredménye, a hitelnyújtás körülményei és számviteli elszámolása miatt, továbbá, hogy a nyilvántartási értéke döntően meghaladja a tényleges piaci értékét.

Említést tesz az ítélet arról is, az I. r. alperes 1998. október 19-én készítette el a 1998. július 31-i nem konszolidált mérlegére a jelentését. Ebben I. r. alperes jelezte, hogy a pénzügyi kimutatásban foglaltakra nem vállal teljes körű felelősséget. Rámutatott, a céltartalékok aktualizálása, a nyitott pozíciók számba vétele 1997. július 30-i fordulónapra nem történt meg, nem került módosításra az általános kockázati céltartalék és az árfolyam veszteségre képzett céltartalék. A bank nem képzett céltartalékokat a befektetésekre és hitelekre, s tőkemegfelelési mutatója sem felel meg a Hpt. 76. §-ában foglaltaknak s megsértette a hitelkihelyezési, befektetési, beruházás-korlátozási előírásokat. Minderre figyelemmel I. r. alperes elutasító záradékot adott.

Végül rögzíti az ítélet, hogy I. r. alperes a-hez 1998. december 21-én intézett levelében visszavonta az 1997. december 15-én kelt 1997. június 30-i nem konszolidált mérlegre vonatkozó jelentését, az 1998. április 9-én kelt, az 1997. december 31-i nem konszolidált mérlegre vonatkozó jelentését és az 1998. július 16-án kelt, az 1997. december 31-i konszolidált mérlegre készített jelentését. Ilyen előzmények után a 1998. decemberében alaptőkéjét leszállította, a részvények névértékét 5 forintban határozta meg annak érdekében, hogy a konszolidációt a könyveiben végre tudják hajtani.

Az elsőfokú bíróság az ily módon rögzített tényállás mellett a továbbiakban kifejtette, felperesek alperesek marasztalását indítványozták „az alaptőke leszállítása miatt ért

kár tekintetében, illetve I. r. felperest ért 132.000.421.105 forint kár tőke, kamat és perköltség vonatkozásában." Rámutatott, a kárt elsősorban a szenvedte el, a vagyonvesztés azonban kihat a részvényesekre is. A Gt. közvetlenül a társaságot jogosítja fel, hogy a társasággal szerződő felekkel szemben kártérítési igényt érvényesíthessen. Azonban kizáró rendelkezés hiányában nincs jogszabályi akadálya annak, hogy a társaság részvényese a társaságot és így közvetve a magát ért kárért fellépjen a károkozóval szemben. Felperesek mint közvetett károsultak, a társaságot ért vagyonvesztés folytán bekövetkezett károkat a közvetett károkozóval szemben a Ptk. 339. §. szabályai szerint érvényesíthetik.

II. és III. r. alperesek vonatkozásában arra az álláspontra helyezkedett, a kereset alaptalan. Kifejtette II. r. alperes nem volt a bank könyvvizsgálója, egy alkalommal végzett vizsgálatot, amely vizsgálatban a banknál meglévő "gondokra" s arra, hogy a bank működése kevésbé átlátható rámutatott.

A III. r. alperesre nézve lényegében úgy foglalt állást, sem az 1995. évi sem az 1996. évi mérleggel összefüggésben mulasztás nem terheli. A III. r. alperes 1995. évre vonatkozó jelentése már tartalmazott adatot a befektetési korlátok túllépésére, felhívta a figyelmet egyéb Ptk. előírások (mutatók) megsértésére. A Bankfelügyelet 1996. december 12-én kelt határozatának pedig a volt a címzettje, a határozat alapjául szolgáló vizsgálat ugyanakkor csak egy adott időszak elemzését tartalmazta, a mérleg készítés időpontjában nem merült fel olyan adat, amely konkrét céltartalék előírását indokolta volna. Egyes állami garanciával nem fedezett hitelek tekintetében ugyanakkor a III. r. alperes jelentése felhívta a figyelmet az üzleti kockázatokra. Az 1996. december 31-i fordulónap utáni gazdasági események pedig a jelentés készítésekor nem voltak kalkulálhatók. Ezért III. r. alperes kártérítési felelőssége sem állapítható meg.

Az I. r. alperes tekintetében az elsőfokú bíróság a 46/1992. (március 13.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében, az Sztv. 73. § (2) bekezdésében, 74. § (1) és (3) bekezdésében, és 76. § (1)-(4) bekezdésében foglaltakra utalva kifejtette, a könyvvizsgáló feladata a számviteli szabályok betartásának, a mérleg, eredménykimutatás valódiságának, szabályszerűségének ellenőrzése, a vállalkozás pénzügyi, vagyoni helyzetéről megbízható, valós étékelés (jelentés) készítése. Hitelesítő záradékot pedig csak akkor adhat, ha szabálytalanságot nem állapít meg, és a beszámolóban foglaltakkal egyetért. Rámutatott az 1997. december 31-i fordulónapra készült nem konszolidált mérlegre adott, 1998. április 9-én kelt jelentésre az I. r. alperes korlátozásmentes záradékot adott. Az a körélmény, hogy felhívta a figyelmet bizonyos eseményekre, nem értékelhető elutasító vagy korlátozott záradékként, szemben az alperesi védekezésben foglaltakkal. Az pedig, hogy az I. r. alperes utóbb az említett jelentését is visszavonta azt erősíti meg, hogy a záradék korlátozásmentes volt. Ugyanakkor a II. r. alperes által készített szakértői vizsgálati anyag komoly hiányosságokat tárt fel, ezt I. r. alperes is megtehetette volna. Az 1998. április 10-i közgyűlésen sem említett I. r. alperes korlátozott záradékot. Utalt arra is az elsőfokú bíróság, az Sztv. 15. § (9) bekezdésében foglaltak szerinti óvatosság, a bizonytalan, kétes tételekre céltartalék képzés előírása, a tulajdonosok érdekvédelme és a bank prudens működése szempontjából is kötelezettsége a könyvvizsgálónak, valamint arra, hogy a nemzetközi könyvvizsgálati sztenderdek szerint a könyvvizsgálónak a bizonyosság elve alapján meg kell győződnie az

átadott információk megbízhatóságáról, arról, hogy lényeges hibától mentesek. Az I. r. alperes azonban megszegte az Sztv. előírásait, mind pedig a nemzetközi sztenderdeket, jogellenesen és felróhatóan járt el, s kárt okozott felpereseknek. A kárösszege azonban a perbeli adatok alapján ezidő szerint nem állapítható meg. Az elsőfokú bíróság az I. r. felperes károkozó közreható magatartásaként értékelte ugyanakkor azt, hogy az 1997. április 2-i kormányelőterjesztésből, amely II. r. alperes jelentését is tartalmazta lényegében, az I. r. felperes már az 1998. április 10-i mérlegelfogadó közgyűlés előtt ismerte a pénzügyi vagyoni helyzetét. Ezért az elsőfokú bíróság az I. r. felperes és I. r. alperes között kármegosztás alkalmazását látta indokoltnak, amelyet 1/2-1/2 arányban állapított meg. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság közbenső és részítéletet hozott.

A közbenső és részítélettel szemben a felperesek és az I. r. alperes fellebbeztek jogi képviselő útján.

Az I. r. felperes - úgy is mint II-VII. r. felperesek perbeli jogutódja - perbeli nyilatkozatait fenntartva az ítélet megváltoztatását, a felperesi felelősség - közrehatás - megállapítása mellőzését, valamennyi alperes egyetemleges kártérítési felelőssége fennálltának megállapítását kérte. Felperesek pedig arra az esetre, ha a II. III. r. alperes vonatkozásában az I. r. felperesi fellebbezés nem vezetne eredményre a II. és III. r. alperes javára megítélt perköltség mérséklését kérték.

Az első fokú ítéletben rögzített tényállási elemeket I. r. felperes helytállónak tartotta, mint ahogyan az elsőfokú bíróság keresetösségi jog fennálltára vonatkozó álláspontját is. Állította azonban, hogy a társaság könyvvizsgálójának jogviszonya ipso iure eredménykötelem is a könyvelés helyes voltaért, azt a felelősséget is magába foglalja, hogy a részvényesek a beszámolóban feltárt adatokra hagyatkozhatnak, annak tudatában, hogy ha van olyan körülmény amelyre a részvényesek figyelmét fel kell hívni, azt a könyvvizsgáló nem mulasztja el. A könyvvizsgáló felelőssége továbbá a jogszabályi előírások, sztenderdek szigorúsága miatt gyakorlatilag objektív, kimentésre nem ad lehetőséget. Mindezekre figyelemmel a társaság könyvvizsgálója és részvényese között kármegosztás fel sem merülhet, fogalmilag kizárt, tévesen alkalmazott az elsőfokú bíróság az I. r. alperes javára kármegosztást.

A II. r. alperes vonatkozásában arra hivatkozott „szakmai elismertsége, tekintélye folytán tőle professzionális problémafeltárás (probléma azonosítás)” volt elvárható, azonban hibásan teljesített, illetve megtévesztette a bankfelügyeletet és a részvényeseket, elzárta őket a kockázatok elkerüléséhez szükséges információktól, attól, hogy kellő időben intézkedjenek a kárelkerülés, kárenyhítés érdekében. Hangsúlyozta, a részvényesek irányában a társasági könyvvizsgáló és a felkért eseti könyvvizsgáló („könyvvizsgáló könyvvizsgálója”) felelőssége azonosan polgári jogi. Önmagában az a tény, hogy az utóbbi nem bejegyzett könyvvizsgálója, nem „Gt. szerinti” könyvvizsgálója a társaságnak, kimentését nem eredményezheti.

A III. r. alperes tekintetében továbbá utalt felperes arra is, III. r. alperes mentesülésére nem ad alapot az hogy a Bankfelügyeleti határozat kötelezettje „címzettje” nem közvetlenül a könyvvizsgáló, hanem a volt. Felperesek végül állították, II. III. r. alperesek részére megállapított perköltség eltúlzott, annak 50-50.000.000 forintra mérséklését tartották indokoltnak.

Az I.r .alperes fellebbezésében elsődlegesen a per megszüntetését, másodsorban a fellebbezés tartalma szerint az elsőfokú bíróság közbenső és részítése közbenső ítéleti rendelkezése megváltoztatását, a kereset teljes elutasítását, harmadsorban a támadott ítéleti rendelkezés hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

A permegszüntetés körében előadta, a kereset végleges összecszerűsége a felperesi előadás szerint részben még le nem zárt gazdasági folyamatok függvénye, tehát a kereset időelőtti. Ezen túlmenően arra is hivatkozott a kereset hiányos, elbírálásra alkalmatlan „a keresetet alátámasztó értékelhető tényállás és bizonyítékok” hiányában. Végül utalt arra is, a per részben bank-, értékpapír- és üzleti titkokat tartalmazó bizonyítékokra épül, amely perben nem álló személyeket is érint.

Állította azt is, az ítélet érdemben is megalapozatlan. Kifejtette, a konszolidációra mint közjogi aktuson alapuló, tudatosan vállalt befektetésre a polgári jog szabályai nem alkalmazhatók. Arra is hivatkozott, a részvényeseknek a társaságot ért kárért nincs keresetösségi joga csakis az 1997. évi CXIV. törvény (Gt.) 51. § (5) bekezdésében foglaltak szerint perelhetnek, s az ítélet nem adja indokát a közvetlen károsult veszteségeiért, miként vezethető le a részvényesek mint közvetett károsultak kára.

Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság ítélete nem tartalmaz indokolást arra nézve, mi a felperesek állítólagos kára, mi annak a jellege, hogyan, mikor keletkezett.

Vitatta, hogy az I. r. alperes terhére jogellenesség, felróható magatartás megállapítható lenne, azt, hogy az I. r. alperes megszegte volna a Számviteli törvényt és a nemzetközi könyvvizsgálati sztenderdeket. Állította azt is, I. r. alperes „tisztá” könyvvizsgálói záradékot sohasem adott. Az 1997. június 30-i, 1997. december 31-i nem konszolidált, valamint az 1997. december 31-i konszolidált beszámolókra korlátozott záradékot míg az 1998. július 31-i beszámolóra elutasító záradékot adott, 1998. novemberében pedig korábbi korlátozott jelentéseit is visszavonta, mert fény derült arra, hogy a vezetése által adott teljességi nyilatkozatok valótlanosságokat tartalmaztak. A visszavonás azonban semmiképpen sem jelenti annak elismerését, hogy a visszavont jelentések korlátozásmentesek lettek volna.

Végül ugyancsak vitatta az ok-okozati összefüggés fennálltát. Állította, felperesek a bank valós pénzügyi helyzetét ismerték, a konszolidációs döntés nem az I. r. alperes könyvvizsgálati jelentésén alapult, felperesek a tőkeemelésében nem könyvvizsgálói jelentésekre hagyatkozó piaci szereplőként vettek részt, ez állapítható meg az iratok közt elfekvő kormányelőterjesztésekből is. Felperesek kárukat maguk okozták, így nincs alapja kármegosztásnak, annak, hogy I. r. alperesnek osztoznia kelljen I. r. felperes veszteségeiért fennálló

felelősségében. Kiemelte, az 1997. júniusi beszámolót az I. r. alperes korlátozott záradékkal látta el, az 1998. áprilisi alaptőke-emeléskor az 1997. évi auditált mérleg még el sem készült, így felperesek döntését nem befolyásolhatta a tőkeemelést megelőző utolsó könyvvizsgálói jelentés. Az 1998. decemberi lépések előtt pedig I. r. alperes a korábbi jelentéseit visszavonta, a visszavonásokra figyelemmel ekkor már csak elutasító jelentések (záradékok) álltak rendelkezésre.

A hatályon kívül helyezés iránti fellebbezési kérelmét eljárási szabályok (Pp. 215., 220., 221. §) megsértésére alapította, állítva, az ítélet részben nem meríti ki a módosított keresetet, részben pedig azon túlterjeszkedve, felperesek által elő nem adott tényálláson alapul. Sérelmezte azt is, az ítélet sem a per büntető eljárásra figyelemmel történő felfüggesztése mellőzésére, sem a kármegosztás 50-50 %-os arányára nézve nem tartalmaz indokolást, valamint hogy figyelmen kívül hagyta tanúvallomását. Utalt az ítélet nehezen követhető voltára is.

Fellebbezése kiegészítésében fellebbezési előadását részletes jogi érveléssel és a tevékenységét bemutató elemzéssel is megindokolta. Ismét hangsúlyozta a kereset teljes ténybeli és jogi megalapozatlanságát, azzal, az a felperesi kárigényt, annak mibenlétét elbírálásra alkalmas módon nem jelöli meg, s azt a felperesi perbeli előadások sem világították meg. Utalt arra is, a kártérítési felelősséget minden egyes felperessel szemben külön-külön kellett volna vizsgálni.

A felperesi perbeli legitimáció hiánya körében a vagyronvesztése és ennek folytán a részvények elértéktelenedéséből eredő részvényesi kárigény tekintetében arra hivatkozott, a Ptk. és Gt. a lex generális és lex speciális viszonyában van, a részvényes csakis a Gt. 51. § (5) bekezdésében foglaltak szerint perelhet, nem érvényesíthet kártérítési igényt azon az alapon, hogy a társaságnak okozott kár miatt csökkent a társasági részesedésének értéke. A konszolidációs célokat szolgáló tőkeinjekcióval kapcsolatban a konszolidáció gazdaságpolitikai indíttatására, közhatalmi, közjogi jellegére, a polgári jogviszonyokon kívüliségére hivatkozott. Utalt e vonatkozásban a tőkeemelést megelőző pénzügyminiszteri kormány-előterjesztésekre, s kormány határozatokra, így a 1040/1997. (IV.29.) Korm. határozatban és a 1155/1998. (XII.9.) Korm. határozatban foglaltakra is, s arra, hogy az I. r. felperes a végrehajtott konszolidációt, mint állami támogatást bejelentette az UNIO Bizottságához, ezzel mintegy elismerte, hogy nem magánjogi jogviszony alanyaként, hanem közhatalmi minőségében járt el.

Változatlanul vitatta I. r. alperes a kárfelelősség feltételeinek (elemeinek) fennálltát. A kár hiányára nézve kifejtette, a társaság által elszenvedett kár nincs szoros (egyenest) összefüggésben a társasági részesedéssel, annak értékével, amelyet számos külső - a társaság vagyoni helyzetén kívüli - tényező is befolyásol. A társasági vagyon csökkenése esetén nem lehet szó önálló, külön érvényesíthető részvényesi vagyoni hátrányról, a társaságot ért kár megtérülése esetén ugyanis a társasági részesedés értékvesztése is helyre kell hogy álljon. Bizonyított kár tehát e körben nem áll fenn. A „konszolidációs” kárra nézve itt is hivatkozott a konszolidáció közjogi, közhatalmi, politikai jellegére, annak költségvetésből finanszírozott voltára, s állami támogatáskénti bejelentésére, s ennek folytán a magánjogi, polgári jogi

jogviszonyon kívüliségére, s mindebből következően pedig arra, az ilyen módon kifizetett összeg nem minősül Ptk. szerinti értelemben vett kárnak.

Az állítólagos kár és az alperesi jogellenes magatartás közötti okozati összefüggés vonatkozásában állította, arra nézve a felperesek semmiféle bizonyítékot nem szolgáltatottak. Hangsúlyozta továbbá, az események láncolata azt igazolja, a kárt nem okozhatta I. r. alperes, a felperesek, ugyanis tisztában voltak a tényleges vagyoni piaci viszonyaival, helyzetének súlyosságával, s döntéseiknél nem az I. r. alperes jelentéseire támaszkodtak. E körben egyebek mellett kiemelte, az 1997. július 1-e előtti részesedésszerzéseknél az I. r. alperes nem volt a könyvvizsgálója, s első jelentését csak 1997. december 15-én készítette el. Ugyanakkor már 1996. októberében elkészült a II. r. alperes szakvéleménye (jelentése) amely egyebek mellett rávilágított arra, hogy a kockázati céltartaléka 1996. augusztusában 5,7 milliárd forinttal alulértékelt volt. Az 1997. májusában elhatározott júniusban végrehajtott tőkeemelés előtt pedig már felperesi körben ismert volt a pénzügyminiszter 1997. április 2-i kormány-előterjesztése is. Az 1998. április 10-én elhatározott tőkeemeléskor a felperesek szintén tisztában voltak a helyzetével, s ezáltal sem I. r. alperes jelentésében foglaltakra támaszkodtak, hiszen a pénzügyminiszter tőkeemeléskor szóló előterjesztése amely tartalmazta a súlyos veszteségeket jóval az I. r. alperes 1998. április 9-i jelentése előtt, 1998. március 25-én kelt. Ezen előterjesztést követően 1998. április 8-án született meg a 1046/98. számú Kormány határozat amely az azt követő tőkeemelést meghatározta.

Az okozati összefüggés körében I. r. alperes kiemelte a következőket is.

Az 1997. június 30-i nem konszolidált mérlegre készült korlátozott 1997. december 15-i korlátozott jelentés felhívta a figyelmet számos kockázatos tranzakcióra, befektetésre, amelyekre céltartalékot kellett volna képezni. Az 1997. december 31-i nem konszolidált mérlegre készült jelentés szintén korlátozott volt, s ugyancsak több kockázati tényezőre felhívta a figyelmet, azzal, ezen tranzakciókra céltartalék képzésére lehet szükség. Az 1998. december 30-i tőkeemelés előzményeire nézve utalt arra, az 1998. augusztus 7-i rendkívüli közgyűlésen a pénzügyminiszter tájékoztatást adott arról, a Kormány több ülésén foglalkozott a helyzetével, az állam kénytelen folytatni stabilizációs lépéseit. Hangsúlyozta azt is, 1998. december 8-án valamennyi korlátozott jelentését visszavonta, az megelőzően 1998. október 19-én pedig a 1998. július 31-i beszámolójára elutasító záradékot adott, s 1998. november 18-án szintén elutasító záradékkal látta el a önrevízióját követően módosított 1997. december 31-i nem konszolidált beszámolóját is. Alaptalanul állítják felperesek, hogy az I. r. alperes jelentései félrevezették. Megállapítható, hogy a felperesek részesedésének folyamatos növelése és az I. r. alperes tevékenysége között okozati összefüggés nem áll fenn.

Ugyancsak vitatta I. r. alperes a jogellenesség fennállását, azt, hogy akár az Sztv. szabályait, akár a nemzetközi sztenderdeket megsértette volna, szemben a felperesi állításokkal és az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal. A 46/1992. (III.13.) Korm. rendelet 1. §-ában, az Sztv. 73. §-ában, 74. §-ában, 75. §-ában, 76. §-ában és a Gt. 41.-42. §-ában foglaltakra hivatkozva kifejtette, a könyvvizsgáló szerepe természeténél fogva és hatókörében korlátozott, feladata hogy a vállalkozás által elkészített pénzügyi beszámolót vizsgálva megállapítsa, hogy a

beszámolók megfelelnek-e a jogszabályoknak, és ennek következtében valós és megbízható képet adnak a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről. Hangsúlyozta továbbá, a törvény csak a hitelesítő záradék szövegét határozza meg, azt indokolni sem kell, az elutasító, vagy korlátozott záradék formájáról a jogszabály nem rendelkezik, ugyanakkor az elutasítás vagy korlátozás okaira ki kell térni. Ebből következően a „több oldalra rúgó” korlátozást, figyelemfelhívást tartalmazó jelentés nem tekinthető hitelesítő záradékot tartalmazó jelentésnek. A nemzetközi sztenderdekre (ISA) nézve utalt arra, azok nem jogszabályok, csak a szerződéses kapcsolatokban lehetnek hatályosak, így azokra a felperesek nem hivatkozhatnak alperessel szemben. Hangsúlyozta azt is a könyvvizsgálat gondossági kötelem a könyvvizsgáló - figyelemmel a mintavételen alapuló eljárására is - teljes, abszolút bizonyosságot nem nyerhet a tekintetben, hogy minden hibát felfedezett-e, garanciát sem vállalhat a hibátlanságért. Vitatta e körben az elsőfokú bíróság ítéleti megállapításait, állítva az 1997. december 31-i beszámolóra korlátozott záradékot adott, s sem az óvatosság, sem a bizonyosság elvét nem sértette meg. Ismét hangsúlyozta, a szövegezésében a hitelesítő záradéktól (Sztv. 76. §) eltérő tartalmú záradék „nem hitelesítő” záradéknak tekintendő. Utalva az ISA-ra állította azt is a „kivéve” szóhasználat a nemzetközi gyakorlatban elfogadott módja a korlátozásnak, az 1998. április 9-i jelentés tehát korlátozott volt. Az Sztv. 15. § (9) bekezdésében foglalt óvatosság elve pedig nem a könyvvizsgálatra vonatkozik, hanem könyvviteli, számviteli alapelv. A céltartalék összegét a vállalkozás jogosult meghatározni, nem a könyvvizsgáló. Nem következik jogellenesség tehát abból, ha a könyvvizsgáló nem javasol céltartalék képzést. Felperesek tehát az I. r. alperes jogellenességét nem bizonyították, kártérítési felelőssége ezért sem állhat fenn.

A felróhatóságra nézve kifejtette, a könyvvizsgálóval szemben a gondossági mérce az általános elvárhatóság. Hangsúlyozta, minden esetben úgy járt el, ahogyan az az adott helyzetben általában elvárható, felróhatóság hiányában is a kereset elutasításának van helye.

Végül tételesen is cáfolta a tevékenységével, jelentéseivel kapcsolatos kereseti felvetéseket, állításokat.

Az 1997. december 15-i jelentéssel és 1998. április 9-i jelentéssel összefüggésben egyebek mellett azt ragadta ki, a telekommunikációs csoport egy ügyfélcsoporttá minősítésének elmaradása 1998. január 1-ig nem volt jogilag kifogásolható. Ugyancsak nem volt kifogásolható az 1997. december 31-i információk fényében a PK garanciával biztosított hitelek tekintetében a céltartalékképzés elmulasztása, de egyebekben a hiteleket további fedezetek is biztosították, a Spanyol ügylet pedig 1998-ban, tehát a vizsgált időszakot követően váltotta ki a garanciát. Elutasító záradék adásának akkor még nem lett volna alapja.

A Spanyol csomagra nézve kiemelte, arról csak a Felügyelő Bizottsága 1998. június 22-i ülésén szerzett tudomást, amikor az ügylet már végbement. Az 1997. december 31-i konszolidált mérlegre adott, 1998. július 16-i audit jelentésében és az 1998. augusztus 7-i közgyűlésén felhívta a figyelmet e csomagra, s a mérleg fordulónapja utáni gazdasági eseményekben rejlő kockázatra is. A Bankfelügyelethez intézett 1998. szeptember 14-i levelében pedig jelzéssel is élt.

Az 1998. július 16-i jelentéssel kapcsolatban rámutatott, elutasító záradék adását az akkori ismeretek nem alapozták volna meg, de a jelentés hangsúlyozottan felhívta a figyelmet tételesen egyes kockázatos tényezőkre.

Az 1998. július 31-i nem konszolidált beszámolóra adott 1998. október 19-i jelentésével kapcsolatban kiemelte e jelentés a Spanyol csomagot részletesen elemezte, s e jelentésében elutasító záradékot adott. Utalt arra is e jelentéshez a új vezetése megtagadta a teljességi nyilatkozat kiadását, ez önmagában elutasító záradékot alapozott meg.

Hangsúlyozta végül azt is, a bank önrevízió során készült 1997. december 31-i módosított mérlegére adott 1998. november 18-i jelentés szintén elutasító záradékot tartalmazott.

A II. r. alperes a felperesi fellebbezésre tett ellenkérelmében az elsőfokú bíróság közbenső- és részítéletének a vele szemben előterjesztett keresetet elutasító és a felpereseket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezése helybenhagyását kérte helyes indokaira tekintettel, továbbá kérte a felperesek perköltségben marasztalását.

Mindenek előtt azt hangsúlyozta, az első fokú eljárásban a felperesek nem hivatkoztak a bankfelügyelettel kötött megbízási szerződés hibás teljesítésére, az erre vonatkozó tények, bizonyítékok másodfokú eljárásban történő előterjesztését a Pp. 235.§ (1) bekezdése kizárja, nem vehető figyelembe. Utalt arra is, a szerződésnek felperesek egyike sem volt alanya, ezért abból eredő igényt a Pp. 3.§ (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel sem érvényesíthetnek.

Egyebekben korábbi perbeli nyilatkozatait fenntartva és részben megismételve kiemelte, a jogellenesség körében felperesek kizárólag a választott könyvvizsgálóra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre, illetve egyes nemzetközi könyvvizsgálati standardokban foglaltak megsértésére hivatkoztak. Ugyanakkor II. r. alperest, mint nem a Gt. szerinti választott könyvvizsgálót az 1988. évi VI. törvény 41.§ (1)-(2) bekezdésében előírt kötelezettségek nem terhelték a részvényeseivel szemben, így e rendelkezésekbe ütköző jogellenes magatartást sem valósíthatott meg. A nemzetközi könyvvizsgálói standardok alkalmazását pedig a perbeli időszakban a jogszabályok nem írták elő, így ezek esetleges megsértése sem tekinthető a felperesek vonatkozásában a Ptk. 339. §-a szerinti felelősséget megalapozó jogellenes magatartásnak.

Hangsúlyozta azt is, ránézve olyan jogellenes magatartást, amely az állítólagos felperesi károsodás bekövetkeztével egyértelmű okozati összefüggésben lett volna, a felperesek a perben nem bizonyítottak, illetve ilyenre nem is utaltak.

Kiemelte továbbá, a kormányzati előterjesztésekből megállapítható, hogy könyvvizsgálói jelentése és a Kormány döntése között semmiféle okozati összefüggés nem állapítható meg. Utalt arra is a Bankfelügyelet számára készült jelentés nem volt nyilvános, azt a tulajdonosok nem is ismerték, a mérlegelfogadó közgyűlésén nem tárgyalták, e jelentés a részvényesek döntéseit tehát semmilyen formában nem befolyásolhatta, így megtévesztésüket sem eredményezhette, egyebekben pedig maradéktalanul megfelelt az irányadó jogszabályi rendelkezéseknek.

A perköltség mérséklésére irányuló felperesi fellebbezésre nézve előadta, az elsőfokú bíróság a perköltséget a jelen perben még irányadó 8/2002.(III.30.) IM rendelet alapján, a bírói gyakorlat által elfogadott mérlegelési szempontok megfelelő alkalmazásával állapította meg. Hangsúlyozta, az elsőfokú bíróság részítéletével vele szemben a pert véglegesen eldöntötte, ebben a relációban a pertárgy értékének esetleges későbbi csökkenése kizárt, ezért a perköltség mérséklésére nem szolgálhat alapul.

A III. r. alperes fellebbezési ellenkérelme ugyancsak az elsőfokú bíróság közbenső és részítélete rá vonatkozó rendelkezésének helybenhagyására és a felperesek perköltségben marasztalására irányult. Nyilatkozatait fenntartva a Gt. 51. § (5) bekezdésére utalva hangsúlyozta, felperesek kártérítési követelésüket közvetlenül a-nél bekövetkezett veszteségekre alapítják, azaz olyan jogot kívánnak érvényesíteni, amely nem őket, hanem a veszteséget elszenvedő bankot illeti meg, ezért az alperesekkel szemben felpereseknek nincs keresetösségi joga. Ugyancsak a keresetösségi jog hiányát eredményezi az, hogy a konszolidációjával összefüggésben érvényesített felperesi kár közhatalmi, közjogi aktusok következtében állt elő, így arra a polgári jog kárfelelősségi szabályai nem irányadók. E körben az I. r. alperesi fellebbezésében foglaltakra is utalt.

A könyvvizsgáló eredményfelelősségére vonatkozó felperesi fellebbezési hivatkozás megalapozottságát is vitatta.

Ismételten kifejtette, a könyvvizsgáló a vele kötött megbízási szerződés alapján a társaság, annak legfőbb szerve részére nyújtja szolgáltatásait. Esetleges szerződésszegése, hibás teljesítése következtében pedig kizárólag a társaságot érheti kár. A felpereseket közjogi aktusok következtében ért veszteség egyébként sem tekinthető polgári jogi értelemben kárnak.

Hangsúlyozta továbbá, maradéktalanul eleget tett a-vel 1995. szeptemberében valamint 1996. júniusában kötött megbízási szerződésekben vállalt kötelezettségeinek. A Bankfelügyelet 324/1996. számú határozatában foglaltakkal összefüggésben sem róható terhére mulasztás, figyelemmel arra, hogy a igazgatósága 35/1996. (XII.2.) számú határozatában úgy döntött, a követelésállomány és a kapcsolódó kockázatok ellenőrzését és minősítését negyed éves rendszerességgel a II. r. alperes fogja elvégezni. Mindezekre tekintettel kártérítési felelőssége a jogellenesség hiányában sem áll fenn felperesekkel szemben.

A keresetben terhére rótt mulasztások és a felperesek állítólagos kára közötti okozati összefüggés sem állapítható meg. Maguk a felperes sem jelölik meg azt, hogy az 1995. évi beszámolóról adott jelentésével összefüggésben álló károsodásuk miben áll. Az 1996. évi beszámolóról szóló könyvvizsgálói jelentése pedig azt követően készült el, hogy a kormány a valós gazdasági helyzetének, a várható veszteségeknek, az állami szerepvállalás szükségességének ismeretében meghozta az 1040/1997. (IV.29.) számú határozatát. Könyvvizsgálói jelentésében éppen a mérleg fordulónapja és a jelentés kelte között meghozott veszteségcsökkentő, a banki követelések kockázatát teljes mértékben kiküszöbölő kormányzati intézkedésekre - kezességvállalás, vagyoncsere - figyelemmel adott

korlátozásmentes záradékot. A fenti kormányzati döntés és az 1996. évi beszámolóról készült könyvvizsgálói jelentése között pedig nyilvánvalóan nem állhatott fenn okozati összefüggés. A kártérítés jogszabályi feltételeinek hiányára tekintettel is megalapozott tehát az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéleti rendelkezése.

A perköltségre nézve kifejtette, a pertárgy értékére, az ügy jellegére, bonyolultságára, kiemelkedő jelentőségére és az elvégzett jogi képviselői tevékenységre figyelemmel a pertárgy érték mindössze 0,234 %-ában megállapított ügyvédi munkadíj nem eltúlzott.

Felperes az I. r. alperes fellebbezésére tett ellenkérelmében korábbi perbeli nyilatkozatait fenntartva előadta, annak első része részben a Pp. 235. § (1) bekezdésének korlátozó rendelkezésébe ütköző módon új tényeket tartalmaz, másrészt helyenként valótlan állításokat fogalmaz meg. Helyesen járt el az elsőfokú bíróság amikor ítélete indokolásában az általa ítéltetése alapjául lényegesnek tartott, mérlegelt körülményeket csak röviden írta le.

Változatlanul állította, az 1997. június 30-i és 1997. december 31-i jelentésekre vonatkozó záradékok valójában tartalmuk szerint korlátozásmentesek voltak. Hangsúlyozta azt is, figyelemmel arra, hogy a jelentések kifejezetten utalnak a nemzetközi számviteli sztenderdekre, az azoktól való eltérés, illetve annak meg nem felelés a jelentést jogellenessé teszi.

Ismét hangsúlyozta, keresetük a Ptk. 339. §-ára alapított kárigény, ilyen szerkezetű kereseti kérelem esetén pedig a perbeli legitimáció kifogásolása nem lehetséges.

Azt is hangsúlyozta I. r. alperes nem adott elő olyan körülményeket, amelyek az egyetemlegesség mellőzését indokolhatták volna.

A részvényeseket ért kárra, a kár természetére nézve kiemelte, a nemzetközi gyakorlattól nem idegen, hogy a részvényes közvetlenül érvényesítse az őt ért, a társaság vagyronvesztéséből eredő kárt. Ismét utalt e körben arra is, a társaságot ért kárt a részvényesek (illetve az állam) megtérítették, ezzel azonban az ő káruk változatlanul fennáll. Hangsúlyozta azt is, a konszolidáció tőkeemelés formájában valósult meg, ezzel az állam magánjogi jogviszonyba lépett.

Az ok-okozati összefüggés tekintetében rámutatott, nem a károsult magatartása és a károkozó magatartása között kell annak fennállnia, hanem a kár és a károkozó magatartás között. Kiemelte azt is, a kár amelyet felperesek követelnek az 1998. decemberi tőkeleszállításból eredő veszteségek összege és az ugyanakkori tőkeemelések összege. Az okozati összefüggés körében pedig annak nincs jelentősége, hogy a károsult miként került olyan helyzetbe, hogy kár érhetne, e szempontból az a kérdés, hogy van-e ok-okozati viszony a kár és a károkozónak állított személy magatartása között.

Alperesek, illetve I. r. alperes károkozó magatartása elsősorban abban jelentkezett, hogy szerződésszegő és jogszabályszegő módon elmulasztották a bank tulajdonosait értesíteni a várható veszteségről, a „vészjelzést” nemcsak a könyvvizsgálói jelentéseiken keresztül kellett volna megtenniük, hanem a közgyűlés összehívása és a Bankfelügyelet értesítése révén is.

A fellebbezések az alábbiak szerint részben megalapozottak.

A 2007. július 1-jéig, így a perbeli időszakban, az 1998. december 30-i közgyűlés időpontjában is hatályban volt, a jelen ügy elbírálásra során irányadó, a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (Gt.) tartalmazta az alapvető rendelkezéseket a részvénytársaságokra, a részvényre, mint értékpapírra, a részvénytársaság és a részvényes közötti jogviszonyra, a részvényesi jogokra, kötelezettségeikre nézve.

A 175. § (1) bekezdése kimondta, a részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag (részvényes) kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének, vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért - e törvényben meghatározott kivétellel - a részvényes nem felel.

A 223. § (1) bekezdése akként rendelkezett, a részvénytársaság fennállása alatt a részvényes az általa teljesített vagyoni hozzájárulást nem követelheti vissza.

A Gt. 267. §-ának (1) bekezdése azt is kimondta, a részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése esetében a tartozások kiegyenlítése után fennmaradó vagyont - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a részvényesek között az általuk a részvényekre ténylegesen teljesített befizetések, illetve nem pénzbeli hozzájárulások alapján részvényeik névértékének arányában kell felosztani. Ha a részvénytársaság likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbséget biztosító részvényt bocsátott ki, a vagyon felosztásakor az elsőbbségi részvény biztosította jogokat figyelembe kell venni.

Az 51. § (5) bekezdése pedig úgy rendelkezett, ha a gazdasági társaság legfőbb szerve elvetette azt az indítványt, hogy a társaságnak a tagok, a vezető tisztségviselők vagy a felügyelő bizottsági tagok, illetve a könyvvizsgáló ellen támasztható követelése érvényesítésre kerüljön, továbbá ha a társaság legfőbb szerve a szabályszerűen bejelentett ilyen indítvány tárgyában a határozathozatalt mellőzte, a leadható szavazatok legalább egytized részét képviselő tagok (részvényesek) a követelést a legfőbb szerv ülésének napjától számított harminc napon belül - jogvesztés terhe mellett - a gazdasági társaság nevében bírósági keresettel maguk érvényesíthetik.

A Ptk. kártérítési felelősségről rendelkező 339. § (1) bekezdése kimondja, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A 355. § (4) bekezdése szerint kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

A felperesek keresetüket a Ptk. 339. § (1) bekezdésére alapították.

A 2005. május 31-i nyilatkozatukban pedig felperesek közbenső ítélet hozatalát kérték, vagyis keresetük tartalma szerint annak megállapítását (kimondását), hogy az őket 1998. december 30-án az alaptőke és ezzel a 10.000 forint névértékű részvények névértéke 5 forintra leszállításával, az I. és a II. r. felperest továbbá ezen felül a konszolidációs célú alaptőke emelés során új 10.000 forint névértékű részvények 760 %-os kibocsátási áron történő átvételével ért kárért az alperesek egyetemleges kártérítési felelőssége fennáll. (Az összepszerűség körében a részvények időközbeni eladásból befolyó vételárat kárscökkentő tényezőnek tekintették.)

A felperesek tehát két fajta kárt - kétféle elemből álló kárigényt - érvényesítenek a perben, amint azt az elsőfokú bíróság helytállóan határozatában is kétféle kárként jelölte meg, egyrészt az alaptőke leszállítással bekövetkezett, a részvények névértékcsökkenésében megnyilvánuló vagyonvesztést, másrészt a tőkeemeléssel összefüggő kárt, amelyet az elsőfokú bíróság annak összepszerűségével - „132 000.421.105 forint kár” - jelölte meg.

Az alperesek mindkét „típusú” kár vonatkozásában hivatkoztak a felperes keresethetőségi joga hiányára, a tőkeleszállítással összefüggő „vagyonvesztéses kár” tekintetében a Gt. 51. § (5) bekezdésében foglaltakra utalva, a konszolidációs „tőkeemeléssel kár” vonatkozásában pedig a konszolidáció közjogi voltára, felperesek polgári jogon kívüli szerepvállalására.

Helytállóan indult ki ezért az elsőfokú bíróság a keresethetőségi jog vizsgálatából.

A tőkeleszállítással bekövetkezett, a részvények névértékcsökkenésében megnyilvánuló vagyonvesztés körében abban a kérdésben kellett állást foglalni, a Gt. 51. § (5) bekezdésében foglaltak kizárják-e felperesek perbeli legitimációját.

Figyelemmel arra, hogy a hivatkozott Gt. szabály a társaságot ért kárért való perlés feltételeit szabályozza, nem következik e rendelkezésből annak kizárása, hogy a részvényes a Ptk. 339. §-a alapján saját vagyonában bekövetkezett értékcsökkenés miatt perelje a károkozót.

Helytállóan járt el tehát az elsőfokú bíróság, amikor e kárigényre nézve a kereset érdemi vizsgálatába bocsátkozott.

Az említett kárigény (részvények névértékcsökkenésében megnyilvánuló vagyonvesztés) elbírálása, a jogalap vizsgálata körében a továbbiakban a részvényesi jogviszony elemeit, a részvény gazdasági, jogi természetét, alaptőkéhez, társasági vagyonhoz való viszonyát, a kártérítés általános elveit, szabályait, a Ptk. 339. §-ában írt feltételek fennálltát kellett áttekinteni.

A részvénytársaság alaptőkéjét a részvényesek biztosítják pénzbeli vagy nem pénzbeli hozzájárulással. A részvényes vagyoni hozzájárulása eredményeként a vagyoni hozzájárulás tárgyát képező vagyon kikerül a részvényes „magánvagyonából” e vagyon tulajdonjogát a társaság szerzi meg.

A hozzájárulás ellenében részvényesi jogviszony keletkezik, a részvényest e jogviszony keretében szervezeti (részvételi, szavazati stb.) és vagyoni jogok illetik meg. Az utóbbi jogok körébe tartozik az osztalékhoz való jog, amely egyfajta várományi jog az eredményből való jövőbeni részesedésre. A másik legfontosabb vagyoni jogosítvány pedig az un. likvidációs hányadhoz való jog, amely a részvényest szintén a jövőre nézve, csakis a társaság jogutód nélkül - felszámolással, végelszámolással - történő megszűnése esetére illeti meg.

A részvényes részvényesi jogviszonya - a részvényhez kapcsolódó jogai - igazolására részvényt kap. A részvény főszabályként forgalomképes, átruházható, vagyis a részvényesi jogviszony átruházás tárgya lehet, az átruházással pedig a részvényesi jogviszonyt - és az ahhoz kapcsolódó jogokat - a részvény új tulajdonosa szerzi meg.

Nem vitásan a részvényen feltüntetésre kerül annak névértéke, amely egyebekben annak igazolására szolgál, hogy a részvényes az alaptőkéhez milyen értékű vagyoni hozzájárulást teljesített, s főszabályként meghatározza a részvényesi jogok gyakorlásának alaptőkére vetített arányát.

Ugyanakkor a részvényhez kapcsolódó jogoknak nincs névértéke, csak forgalmi értéke.

A részvénnnyel - „a névérték feltüntetésével” - továbbá a társaság tulajdonába adott vagyonrész „nem száll vissza” a részvényesre.

Mindezekből leszűrhető, a részvényes „magánvagyonának” nem képezi részét a társaság vagyona - alaptőkében meglévő vagyona -, mint ahogyan a társaság vagyonának sem képezi részét a részvényes részvény által megtestesített, a részvény forgalmi értékében megnyilvánuló vagyona. (Ugyanakkor nem vitásan a

társaság vagyoni helyzete kihat a részvényhez kapcsolódó vagyoni jogokra, vagyis a részvény által megtestesített részvényesi jogviszony forgalmi értékére.)

A tágabb értelemben vett polgári jogi felelősség a vagyoni viszonyok védelmét, a forgalombiztonságot, a vagyoni viszonyok egyensúlyának biztosítását, a megbomlott egyensúly helyreállítását, vagyis a reparációt szolgálja.

A polgári jogi, vagyoni jogi felelősség tipikus formája a kártérítés, amelynek szerződéses kapcsolatokon kívüli esetében a károkozó és károsult közötti kötelmet a károkozás ténye alapítja meg.

A kár a Ptk már idézett 355. § (4) bekezdése értelmében bekövetkezhet a károsult vagyonában beállott értékcsökkenéssel, illetve megnyilvánulhat elmaradt vagyoni előnyben - vagyis vagyonnövekmény megghiúsulásában - is.

A fentiek tükrében a továbbiakban azt kellett vizsgálni, az alaptőke leszállítás, részvény-névértékcsökkentés a keresetben írt módon csökkentette-e a részvényesek „magánvagyonát”.

A kifejtettekre, a részvény mibenlétére, a kártérítés szabályaira figyelemmel pedig azt kellett megállapítani, önmagában az alaptőke és ezzel a részvények névértéke 1998. december 30-i leszállítása a felperesek vagyonában értékcsökkenést, vagyonkiesést nem eredményezhetett, erre figyelemmel megalapozatlannak kell tekinteni e körben a keresetet.

Tévedett tehát az elsőfokú bíróság, amikor e kárigény tekintetében az I.r. alperes kártérítési felelőssége fennálltát közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította.

A kifejtettek szerint azonban e kereseti kérelem tekintetében kár nemlétében a II. és a III. r. alperesek vonatkozásában érdemben helytálló az elsőfokú bíróság elutasító határozata, míg az I. r. alperessel szemben e körben szintén a kereset elutasításának van helye.

Ugyanakkor az elsőfokú bíróság ítéletéből nem állapítható meg, hogy a további „132.000.421.105 forint kár” körében milyen indokból, miként, e kárt milyen jellegű kárnak tekintve hozta meg határozatát. Így az indokolás nem tér ki e vonatkozásban az alperesek keresethetőségi jog körében kifejtett előadására, illetve a kár „minősítésére”, - a Ptk. 355. § (4) bekezdése szerinti vizsgálatára, illetve meghatározására - sem. E kereseti követelés vonatkozásában tehát az elsőfokú bíróság határozatát valamennyi alperes tekintetében megalapozatlannak kellett tekinteni, s e körben szükséges az első fokú eljárás megismétlése.

A perköltségre nézve a Fővárosi Ítélet tábla álláspontja a következő.

A jelen ügyben alkalmazandó, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről rendelkező 8/2002.(III.30.) IM. rendelet 2. §-a akként rendelkezett, az ügyvédet megillető díjazást a bíróság az eljárást befejező határozatában állapítja meg. A 3. § (1) bekezdésének a) pontja értelmében a pernyertes fél indítványozhatta, hogy részére a bíróság az eljárásbeli képvisellel felmerült költség címén a közte és képviselője között létrejött ügyvédi megbízási szerződésben kikötött munkadíjat állapítsa meg. Ennek hiányában az ügyvédi munkadíj megállapítására a per összes adatának mérlegelésével kerülhetett sor. A mérlegelési szempontokra nézve ugyanakkor a jogszabály nem tartalmazott rendelkezést.

A bírói gyakorlat szerint a mérlegelés során a pertárgy értékére, az ügy bonyolultságára, szakmai nehézségére, az ügyvéd által kifejtett tevékenységre, a munkavégzés mértékére kellett figyelemmel lenni, a kiemelkedően nagy pertárgy értékű ügyekben továbbá mérlegelés körébe kellett vonni azt is, a pertárgyérték és a kifejtett ügyvédi tevékenység nem áll egyenes arányban, ezért indokolt lehet a munkadíj mérséklése - amint arra a Legfelsőbb Bíróság, a bírósági határozatokban 1996.321. számon közzétett határozatában rámutatott.

Mindezen szempontokra, elvekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla eltúlzottnak ítélte az elsőfokú bíróság által a II. és a III. r. alperesek részére megítélt ügyvédi munkadíjból álló perköltséget, s azt az általános forgalmi adóval együtt 205.200.000 forintban találta megállapíthatónak. A felperesek fellebbezése ennyiben eredményre vezetett.

A kifejtettekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének közbenső ítéleti rendelkezését a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, míg részítéleti rendelkezését ítéletnek tekintette, s azt a részvény névértékcsökkenésből eredő kárigény vonatkozásában - a perköltségre is kiterjedően - a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, a keresetet e körben az I. r. alperessel szemben is elutasította, egyebekben a „konszolidációs” - tőkeemeléssel összefüggő - kárigény tekintetében pedig az elsőfokú bíróság ítéleti rendelkezéseit a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította.

A jogerősen elbírált - az összes kereseti követelés $\frac{1}{4}$ részét kitevő - kereseti követelés (a részvény névértékcsökkenésből eredő kárigény) vonatkozásában a felperesek pervesztesek lettek, ugyanakkor a felperesek által a II. és a III. r. alperesek javára megítélt első fokú perköltséggel szemben előterjesztett fellebbezés részben - lényegében $\frac{1}{2}$ arányban - eredményesnek bizonyult.

A Fővárosi Ítéltábla a jogerősen elbírált rész tekintetében a perköltség viseléséről a pernyertesség-pervesztesség megváltozott voltára, illetve arányára figyelemmel a

Pp. 78. §-a és 81. § (1) bekezdése valamint a 8/2002.(III.30.) IM. rendelet 2. § alkalmazásával rendelkezett.

Az elbírált rész tekintetében továbbá az I. r. felperes - úgy is mint a II. r. felperes jogutódja - személyes illetékmentessége folytán le nem rótt kereseti és fellebbezési részilleték, továbbá a II. r. felperes személyes illetékmentessége folytán a II-III. r. alperesek javára megítélt perköltséggel szemben előterjesztett fellebbezéssel összefüggésben le nem rótt 450.000 forint fellebbezési részilleték viseléséről a Fővárosi Ítéltábla a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett.

A Fővárosi Ítéltábla továbbá a II. és III. r. alperesek javára megítélt első fokú perköltséggel szembeni fellebbezésre a II. r. felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illeték arányos részének állam javára történő megfizetésére a Pp. 81. § (1) bekezdése és a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13. § (2) bekezdése alapján kötelezte a II. és III. r. alpereseket.

Egyebekben - az el nem bírált rész tekintetében - a Fővárosi Ítéltábla a peres felek másodfokú perköltségét és az I. r. felperes - úgy is mint a II. r. felperes jogutódja - személyes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési részilleték összegét a Pp. 252. §-ának (4) bekezdése alapján csupán megállapította, annak viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell majd határoznia.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a tőkeemeléssel összefüggő kereseti követelés tekintetében a fentiek figyelembe vételével kell állást foglalnia és határozatát e körben is megfelelően indokolnia szükséges.

Budapest, 2007. március 2.

Dr. Rózsa Éva s. k.
a tanács elnöke

Dr. Felker László s. k.
előadó bíró

Dr. Rutkai Éva s. k.
bíró

A kiadmány hiteléül:

Kiss Sándorné
tisztviselő